

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Τίτλος εργασίας

**"Ευκαιρίες και Προκλήσεις για την ανάπτυξη στρατηγικών αειφορίας στη
Δημοσία Υγεία: Η περίπτωση του ΚΕΘΕΑ"**

Όνοματεπώνυμο: Τσιάπα Χριστίνα Μαρία
ΑΜ: echp 2145

Επιβλέπων: Ευαγγελινός Κωνσταντίνος

Αθήνα, Ιανουάριος, 2023

UNIVERSITY OF WEST ATTICA
SCHOOL: PUBLIC HEALTH
DEPARTMENT: PUBLIC AND COMMUNITY HEALTH
TITLE OF POSTGRADUATE PROGRAM (MSc/MBA)
Environmental Communication and Health Promotion

Diploma Thesis

Title

**“Opportunities and Challenges for the development of sustainability
strategies in Public Health: The case of the KETHEA”**

Student name and surname:
Tsiapa Christina- Maria

Registration Number:
echp 2145

Supervisor name and surname:
Evangelinos Konstantinos

Athens, January, 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τίτλος εργασίας

"Ευκαιρίες και Προκλήσεις για την ανάπτυξη στρατηγικών αειφορίας στη Δημόσια Υγεία:

Η περίπτωση του ΚΕΘΕΑ"

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εξετάστηκε επιτυχώς από την κάτωθι Εξεταστική Επιτροπή:

A/a	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
	Επιβλέπων ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	Αναπληρωτής Καθηγητής Τομέα Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών	
	Μέλος 1 ΣΚΑΝΑΒΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	Καθηγήτρια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής και Επικοινωνίας Τμήμα Δημόσιας και Κοινοτικής Υγείας Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
	Μέλος 2 ΠΑΠΑΔΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Δημόσιας και Κοινοτικής Υγείας, της Σχολής Δημόσιας Υγείας, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη **Τσιάπα Χριστίνα- Μαρία**, του **Αλεξάνδρου**, με αριθμό μητρώου **echp 2145** φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών **Περιβαλλοντική Επικοινωνία και Προαγωγή Υγείας** του **Τμήματος Δημόσιας και Κοινοτικής Υγείας της Σχολής Δημόσιας Υγείας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής**, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

**Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.*

Ο/Η Δηλών/ούσα
Τσιάπα Χριστίνα- Μαρία

* Ονοματεπώνυμο /Ιδιότητα

Ο Επιβλέπων, Ευαγγελινός Κωνσταντίνος

Αναπληρωτής Καθηγητής Τομέα Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών

Ψηφιακή Υπογραφή Επιβλέποντα (Υπογραφή)

** Εάν κάποιος επιθυμεί απαγόρευση πρόσβασης στην εργασία για χρονικό διάστημα 6-12 μηνών (embargo), θα πρέπει να υπογράψει ψηφιακά ο/η επιβλέπων/ούσα καθηγητής/τρια, για να γνωστοποιεί ότι είναι ενημερωμένος/η και συναινεί. Οι λόγοι χρονικού αποκλεισμού πρόσβασης περιγράφονται αναλυτικά στις πολιτικές του Ι.Α. (σελ. 6):*

[https://www.uniwa.gr/wp-](https://www.uniwa.gr/wp-content/uploads/2021/01/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CC%81%CF%82_%CE%99%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%85%CC%81_%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%B%CF%85_final.pdf)

[content/uploads/2021/01/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CC%81%CF%82_%CE%99%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%85%CC%81_%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%B%CF%85_final.pdf](https://www.uniwa.gr/wp-content/uploads/2021/01/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CC%81%CF%82_%CE%99%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%85%CC%81_%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%B%CF%85_final.pdf)

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ7

1. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ8
 - 1.2 ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ12
2. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ14
 - 2.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ15
3. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ16
 - 3.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ16
 - 3.2 ΕΘΝΙΚΕΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ18
 - 3.3 ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ19
 - 3.4 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ20
4. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ21
5. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ25
6. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ26
 - 6.1 ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ27
 - 6.2 ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ Ο ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ28
 - 6.3 Η ΑΤΖΕΝΤΑ 2030 ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ28
7. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΤΟ ΚΕΘΕΑ29
 - 7.1 ΑΠΟΣΤΟΛΗ30
 - 7.2 ΑΞΙΕΣ30
 - 7.3 ΌΡΑΜΑ31
 - 7.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΕΘΕΑ31
8. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΚΕΘΕΑ33
 - 8.1 ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ GPP, EMAS , ISO 1400134
 - 8.2 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΕΘΕΑ36
 - 8.3 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΚΕΘΕΑ36
9. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΕΘΕΑ37
 - 9.1 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ37
 - 9.2 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ38
10. ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑΣ 203038
11. ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑΣ 203041

ΕΠΙΛΟΓΟΣ42

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ42

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ42

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ46

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ52

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικότερα, η οικονομική δραστηριότητα των ανθρώπων έχει σημαντικό αντίκτυπο στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Σε μια φιλελεύθερη κοινωνία και οικονομία όπως η σημερινή, είναι αναπόφευκτο τα άτομα να αγνοήσουν τη δική τους ευημερία για να αποκτήσουν την επιθυμητή οικονομική ευημερία, και είναι επίσης αναπόφευκτο οι κυβερνώντες να μείνουν αδρανείς για να επιτύχουν την επιθυμητή οικονομική ανάπτυξη. Αυτές οι συνέπειες της αδιαφορίας και της αδράνειας αναπτύχθηκαν σταδιακά με την πάροδο του χρόνου καθώς εξελισσόταν η οικονομία. Η οικονομία, μέχρι πρόσφατα, επικεντρωνόταν στα μεγέθη της αγοράς και στο πρόβλημα της παραγωγής (τι, πόσο και πώς να παράγει και να διανείμει) και με μια βραχυπρόθεσμη προοπτική. Κάπως έτσι ξεκίνησε η αναζήτηση ενός μοντέλου που θα διασφάλιζε τη βιωσιμότητα του φυσικού συστήματος, αρχικά από κάποιους ευαισθητοποιημένους επιστήμονες. Τον 20ο αιώνα, η σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον άλλαξε σημαντικά λόγω της αυξανόμενης χρήσης της τεχνολογίας και της ανάπτυξης νέων μοντέλων ζωής. Στις αρχές του 1900, ούτε ο άνθρωπος ούτε η τεχνολογία μπορούσαν να αλλάξουν τις θεμελιώδεις λειτουργίες της φύσης. Ωστόσο, το τελευταίο τέταρτο του 20ου αιώνα, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και της κοινωνίας ήταν μεγάλη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το φαινόμενο του θερμοκηπίου, με το οποίο η τεχνολογία επέτρεψε στους ανθρώπους να καταστρέψουν το περιβάλλον.

Η διεθνής κοινότητα ανησυχεί για το περιβάλλον εδώ και καιρό, γι αυτό και έχει αναπτύξει προγράμματα για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του ζητήματος. Τα Ηνωμένα Έθνη, ο ΟΟΣΑ και άλλοι διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει τα δικά τους προγράμματα, τα οποία όμως ποικίλλουν.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα έχει ενστερνιστεί τις αρχές της βιωσιμότητας και ακολουθεί τον δρόμο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία είναι η μόνη διεθνική οργάνωση που παράγει συνήθως δεσμευτικούς κανόνες για τα μέλη της. Το θεσμικό πλαίσιο εξακολουθεί να είναι ελλιπές και υπάρχουν καθυστερήσεις και αποσπασματικές ενέργειες λόγω των πολιτικοοικονομικών μοντέλων που ακολουθήθηκαν μετά τον πόλεμο και των ενδογενών διοικητικών προβλημάτων. Από το 2001, περισσότεροι άνθρωποι έχουν επικεντρωθεί στη βιωσιμότητα, όπως

αποδεικνύεται από τη συνταγματική αναγνώριση της βιωσιμότητας στην αναθεώρηση του 2001.

Τέλος, παρά το γεγονός ότι η κοινωνική και περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση έχει αυξηθεί, ο κόσμος έχει γίνει επικίνδυνα μη βιώσιμος τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Η βιωσιμότητα είναι μια πρόκληση που δεν μπορεί να υποτιμηθεί. Θα απαιτήσει μια δραματική μεταμόρφωση του τρέχοντος μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης, παρόμοια με τις μεταβάσεις που συνέβησαν με τη βιομηχανική επανάσταση. Ο πιο δημοφιλής ορισμός της έκθεσης Brundtland για την Αειφόρο/ Βιώσιμη Ανάπτυξη αναφέρει ότι αυτή αποτελεί το είδος της ανάπτυξης που θα μπορεί να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ανθρώπων που ζουν σήμερα σε αυτό, χωρίς να βλάπτει το περιβάλλον ή τις μελλοντικές γενιές. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι να στοχεύσουμε στην αειφόρο / βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία θα λάβει χώρα μακροπρόθεσμα και θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες όλων των εμπλεκόμενων.

1. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο ορισμός και η ιδέα της "βιώσιμης ή αειφόρου ανάπτυξης" ενσωματώνεται όλο και περισσότερο τόσο στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων όσο και στην πολιτική ατζέντα σε παγκόσμια κλίμακα. Εξελίσσεται σε μια σύνθετη και πολύπλευρη ιδέα, επειδή καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με το περιβάλλον, την αειφορία, το κοινωνικό κράτος, και την οικονομική ανάπτυξη. Η ΕΕ έχει υιοθετήσει και θέσει σε εφαρμογή στρατηγικές για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης σε αυτό το πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσφατες εξελίξεις και την οικονομική κρίση. Για την επίτευξη της αειφόρου ή βιώσιμης ανάπτυξης στο σύνολο της ΕΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργάζονται στενά.

Η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία εκπονεί έκθεση Παρακολούθησης των Στρατηγικών της Ένωσης για την Βιώσιμη και Αειφόρο Ανάπτυξη κάθε δύο χρόνια. Η τελευταία έκθεση ήταν το 2011 όπου και εντοπίστηκαν οι κύριες προκλήσεις για την επίτευξη των στόχων που ετέθησαν (Eurostat, 2011).

Η αειφόρος ανάπτυξη είναι μια μεγάλη πρόκληση, αλλά αξίζει τον κόπο γιατί μεταμορφώσει τον κόσμο και τον πλανήτη μας προς το καλύτερο μελλοντικά. Δεν είναι

πάντα εύκολο να επιτευχθεί άλλα με σταθερά και σωστά βήματα δύναται να επιφέρει εξαιρετικά αποτελέσματα.

Πολλοί ακαδημαϊκοί έχουν προσπαθήσει να κατηγοριοποιήσουν τις διάφορες έννοιες του θέματος αυτού προκειμένου να το κατανοήσουν καλύτερα. Ωστόσο, η ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης έγινε ευρέως κατανοητή με την πάροδο του χρόνου και λειτούργησε ως θεμέλιο για πολλές νέες και ευρέως υποστηριζόμενες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Το περιβάλλον θεωρείται ότι έχει εγγενή αξία, ότι είναι απαραίτητο για την επιβίωση των ανθρώπινων κοινωνιών και ότι αποτελεί θεμελιώδες κριτήριο για την ανάπτυξη. Η καθιερωμένη σχέση μεταξύ της οικολογικής βλάβης, της κοινωνικό-οικονομικής προόδου και αποτελεσματικότητας προσδιορίζει τις βασικές αιτίες και τα αποτελέσματα μιας σοβαρής απειλής για την επιβίωση του πλανήτη (ECPA, 2002). Η εξεύρεση λύσεων για την ταχεία αντιμετώπιση των επιπτώσεων κάθε ζητήματος είναι απαραίτητη, διότι οι περιβαλλοντικές ανησυχίες επιδεινώνονται (Βασιλούδης, 2009). Καθώς η επείγουσα ανάγκη για ένα βιώσιμο, ισορροπημένο και καλοδιατηρημένο περιβάλλον έχει γίνει γενικά κατανοητή, η αναγκαιότητα επαρκούς αντιμετώπισης των κρίσιμων περιβαλλοντικών προβλημάτων έχει προκαλέσει σημαντικό κοινωνικό προβληματισμό (Καρακώστας, 2011).

Είναι αναμφισβήτητο ότι η κοινωνία και το περιβάλλον έχουν αντίκτυπο στην οικονομία (Daly, 1992- Rees, 1995, Οι περισσότερες οικονομικές δραστηριότητες χρησιμοποιούν το περιβάλλον συχνότερα ως χώρο απόρριψης των σκουπιδιών τους (Gills et al, 2000). Η ανθρώπινη απασχόληση, από την άλλη πλευρά, λαμβάνει χώρα στο εσωτερικό του περιβάλλοντος. Ο τρόπος ζωής μας και τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι αλληλένδετα. Εξαρτόμαστε από τις υπηρεσίες του οικοσυστήματος για να διατηρήσουμε την ευημερία μας, ενώ παράλληλα ενισχύουμε την οικονομία, ασκώντας πίεση στο περιβάλλον για να μας παρέχει πρόσβαση σε φυσικούς πόρους. Λαμβάνουμε όμως περιορισμένη ποσότητα αυτών. Κατά συνέπεια, η υπερβολική εκμετάλλευση του περιβάλλοντος θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια των ανθρώπων. Η πλειονότητα των ζητημάτων που αντιμετωπίζουμε σήμερα υφίστανται εδώ και πολλά χρόνια, αλλά η σημαντική διαφορά είναι ότι πλέον κατανοούμε τις αιτίες και τις πιθανές λύσεις τους.

Μία από τις αιτίες της κλιματικής αλλαγής είναι η αποσύνδεση από την φυσικό περιβάλλον. Επιπλέον, η καταστροφή της φύσης αποτελεί αποτέλεσμα της

κλιματικής αλλαγής. “Οι προσπάθειες κατανόησης -από τους επιστήμονες- των βαθύτερων αιτιών του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής εντοπίζονται από το 1970 (Cianconi et al., 2020). Στην κλιματική αλλαγή, ένα αέριο που ονομάζεται διοξείδιο του άνθρακα που απελευθερώνει ο άνθρωπος με τις δραστηριότητές του, απορροφά τη θερμότητα που εκπέμπεται από τον πλανήτη μας θερμαίνοντας τη Γη (SMOL, 2012), ”.(Lingos A., Mylonas F., Skanavis C., In Skanavis C. & Papanis E., Eds, 2022).

Αειφορία σημαίνει διατήρηση των πόρων ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τις μελλοντικές γενιές. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται σοβαρά υπόψιν το περιβάλλον κατά την λήψη αποφάσεων, γιατί έτσι δεν αφαιρούνται πόροι από τις γενιές του μέλλοντος. Μερικοί άνθρωποι πιστεύουν ότι, αναπτύσσοντας την οικονομία, θα λυθούν αυτόματα τα όποια περιβαλλοντικά προβλήματα. Ωστόσο αυτό υποδηλώνει ότι είναι δυνατό να διατηρηθεί το περιβάλλον σε καλή κατάσταση χωρίς να ωστόσο να πληγεί η οικονομική ανάπτυξη. (Grossman και Krueger, 1992- Τσαλίκη, 2006). Πρόσθετες έρευνες όμως δείχνουν ότι ορισμένα περιβαλλοντικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της παραγωγής αποβλήτων, της απώλειας βιοποικιλότητας και γενικά της χρήσης γης, θα επιδεινώνονται όσο η οικονομία αναπτύσσεται (Daly, 1992- Τσαλίκη, 2006).

Η βιωσιμότητα απαιτεί μεγαλύτερη προστασία και αγάπη για το περιβάλλον, η οποία όμως δεν γίνεται να επιτευχθεί με την μεμονωμένη αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2012). **Έτσι, τονίζεται ότι η επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης θα βοηθήσει στη μείωση της φτώχειας, στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος και στην προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης (Roseland, 2000).** Η εστίαση στην οικονομική κυρίως πρόοδο, σύμφωνα με τον Lucas (1988) και τον Ξεπαπαδέα (2003), καθιστά δύσκολο να κατανοήσουμε οτιδήποτε άλλο. Πρόκειται ουσιαστικά για βιώσιμη ανάπτυξη ξη, δηλαδή από μια τακτική που καθοδηγείται από την ανάγκη επανεξέτασης του συστήματος βελτίωσης της ποιότητας (Williams, 1998). Πολλοί επιστήμονες έχουν χρησιμοποιήσει το μοντέλο της οικολογικής βιωσιμότητας, το οποίο αναδεικνύει τα ώριμα οικοσυστήματα σε κορυφαίο στάδιο, για να ορίσουν τη βιώσιμη βελτίωση (Yanarella και Levine, 1992). Η βιώσιμη βελτίωση είναι η ταυτόχρονη επιδίωξη της οικολογικής ακεραιότητας, της κοινωνικής ευημερίας και της οικονομικής ανάπτυξης. Έχει να κάνει με την προώθηση μιας ευτυχισμένης ζωής λαμβάνοντας

υπόψη το περιβάλλον (Williams, 1998). Με το περιβάλλον να αποτελεί αναμφισβήτητα τον ακρογωνιαίο λίθο όλων των οικονομιών, η βιώσιμη ανάπτυξη επιδιώκει να επιτύχει μια ισορροπία μεταξύ των δύο (Lee, 2001). Σύμφωνα με τον Redclift (1989), τα θεμέλια της αειφόρου ανάπτυξης στηρίζονται εξ ολοκλήρου σε δύο διαμετρικά αντίθετες απόψεις: η πρώτη αφορά τους περιορισμούς που θέτει η φύση στον άνθρωπο και η δεύτερη τις ευκαιρίες εξέλιξης που ενυπάρχουν στη φύση. Τα περιβαλλοντικά ζητήματα δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν χωριστά και μεμονωμένα (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2012) και η αειφορία απαιτεί μεγαλύτερη περιβαλλοντική υπεράσπιση (Τσαλίκη, 2006). **Είναι απαραίτητο να καθιερωθούν και να εναρμονιστούν μέθοδοι για την καταπολέμηση της φτώχειας, τη διατήρηση της υγείας, την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και τη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα σταθερό και αβλαβές περιβάλλον (Eurostat, 2001).** Έτσι, η στενή σχέση μεταξύ της μείωσης της φτώχειας, της βελτίωσης του περιβάλλοντος και της προώθησης της κοινωνικής δικαιοσύνης αναδεικνύεται από την επιτυχία της βιώσιμης ανάπτυξης (Roseland, 2000). Η περιβαλλοντική καταστροφή πυροδοτεί έτσι τη συζήτηση για την υιοθέτηση ενός νέου παραδείγματος αειφορίας που ενσωματώνει την προστασία του περιβάλλοντος και την ορθολογική διαχείριση των πόρων ως παράγοντα της αναπτυξιακής διαδικασίας. (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, 2007). **Πρόκειται για τη αειφόρο ανάπτυξη, ένα μοντέλο που εμπνέεται μέσα από την επιθυμία αναπροσανατολισμού του τρόπου βελτίωσης (Williams, 1998).** Η αειφόρος ανάπτυξη έχει αποτελέσει το επίκεντρο ενός μοναδικού ορισμού με τη βοήθεια πολλών σχολιαστών. Διαμορφώνεται μέσω του μοντέλου της οικολογικής βιωσιμότητας που οδηγεί τα ώριμα οικοσυστήματα στο κορυφαίο στάδιο (Yanarella και Levine, 1992). Η ταυτόχρονη επίτευξη τριών στόχων: α) η διατήρηση της οικολογικής ακεραιότητας, β) η προώθηση της κοινωνικής ευημερίας μέσω της οικονομικής ανάπτυξης και γ) η βελτίωση του περιβάλλοντος είναι γνωστή ως αειφόρος ανάπτυξη. **Η ελπίδα πίσω από την αειφόρο ανάπτυξη είναι ότι η ανθρώπινη ευημερία και το φυσικό περιβάλλον μπορούν να συμφιλωθούν (Lee, 2001).** Η βιώσιμη ανάπτυξη συνεπάγεται την αλλαγή του τρόπου με τον οποίο η κοινωνία βλέπει την πρόοδο καθώς και το επακόλουθο τίμημα που έχει η ανάπτυξη στο περιβάλλον (Kelly, 2004). Η βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται ως η ανάπτυξη που χρησιμοποιεί τους οικολογικούς πόρους όσο το δυνατόν λιγότερο ((Smith, 1991- Harger & Meyer, 1996).

Σύμφωνα με το φάκελο "Το κοινό μας μέλλον" της Επιτροπής Brundtland, ο πιο κοινός ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης είναι "η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις προσδοκίες των σημερινών γενεών χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες" (WCED, 1987:43). Σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό, οι επιθυμίες συχνά χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές (Elkington, 1994, 1998- Henriques andamp- Richardson, 2004- Dilworth et al. 2011). Υπάρχει ένα πρόβλημα με τον διαχωρισμό του χρόνου μεταξύ των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. . Σύμφωνα με τους Hardi και Zdan (1997) και το West Midlands Round Table (2000), η βιώσιμη ανάπτυξη συχνά συνδυάζει την οικονομία, το περιβάλλον και την κοινωνία των πολιτών. Για την επίλυση των συγκρούσεων, είναι απαραίτητο να συνυπάρχουν και τα τρία αυτά με υγιή τρόπο. Ενώ η έννοια αυτή είναι συνήθως απλή και εύκολα κατανοητή, μπορεί να προκύψουν δυσκολίες όταν επιχειρείται η εφαρμογή των εννοιών στην πράξη με την ενσωμάτωση της εξωτερικής και της εσωτερικής διάστασης (Azapagic και Perdan, 2000).

Το περιβάλλον λοιπόν είναι σύστημα δυναμικό που δεν μένει στάσιμο αλλά αναπτύσσεται, εξελίσσεται και επηρεάζεται από τις αντιδράσεις τόσο των βιοτικών και αβιοτικών στοιχείων που το σχηματίζουν και επομένως δεν είναι αυτόνομο και αυτοδύναμο αλλά εναρμονίζεται από τις αντιδράσεις των στοιχείων αυτών (Κάνναβη, 2004).

Τέλος, είναι ζωτικής σημασίας να συνδυαστούν οι εξωτερικές και οι εσωτερικές διαστάσεις της βιωσιμότητας σε πολιτικές με παρόμοιο πνεύμα και να προωθηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη παγκοσμίως.

1.2 ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ιδέα της αειφόρου ανάπτυξης βασίζεται σε ορισμένες θεμελιώδεις έννοιες, οι οποίες, αν και συχνά λαμβάνουν διαφορετικούς ορισμούς, οι βασικές τους ιδέες παραμένουν οι ίδιες (Hebk et al., 2006). Η **ισότητα, η δημοκρατία, η ασφάλεια και η ενσωμάτωση της κάλυψης είναι οι τέσσερις βασικές ιδέες. Προκειμένου να προωθηθεί μια δημοκρατική, υγιής, ασφαλής και δίκαιη κοινωνία μέσω της κοινωνικής ένταξης και συνοχής, καθώς και για το σεβασμό των αναφαίρετων δικαιωμάτων και της πολιτικής ποικιλομορφίας ώστε να διασφαλιστεί η ισότητα**

ευκαιριών και η καταπολέμηση των διακρίσεων, η βιώσιμη ανάπτυξη βασίζεται κυρίως σε αυτές τις αρχές.

Είναι απαραίτητο να γίνουν αλλαγές στις οργανωτικές δομές των οικονομιών, στις κοινωνικές πολιτικές και στις αλληλεπιδράσεις ανθρώπου-περιβάλλοντος προκειμένου να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη.

Η εφαρμογή μακροπρόθεσμων διεθνών στόχων και χρονοδιαγραμμάτων είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί η αειφορική ανάπτυξη, η οποία απαιτεί μια διαρκή μακροπρόθεσμη δέσμευση.

Είναι πιο πιθανό η βιώσιμη ανάπτυξη να εφαρμοστεί με επιτυχία εάν οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων είναι ανοιχτοί στο να χρησιμοποιήσουν τη δημιουργικότητα και την ευελιξία τους για να εντοπίσουν τις διαθέσιμες επιλογές για την κάλυψη και τον εγκλωβισμό, καθώς και για να επιλέξουν τον καλύτερο δυνατό συνδυασμό νόμων και πολιτικών. Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι μπορεί επίσης να φανούν υπερβολικά φιλόδοξοι και να υποδηλώνουν ότι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ανεφάρμοστη

Η έννοια της βιωσιμότητας αναδύθηκε τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα τριών σημαντικών διασκέψεων.

Η πρώτη πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη το 1972 για τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον. Πολλές έννοιες που σήμερα θεωρούνται μέρος της έννοιας της αειφορίας αναπτύχθηκαν ως αποτέλεσμα αυτής της διάσκεψης. Η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη δημοσίευσε την έκθεσή της με τίτλο "Το κοινό μας μέλλον" το 1987, δύο χρόνια αργότερα. Πολλές από τις ιδέες που σήμερα θεωρούνται μέρος της έννοιας της αειφορίας συγκεντρώθηκαν από αυτή την έκθεση. Τέλος, το 1992, το Ρίο ντε Τζανέιρο φιλοξένησε τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Οι κατευθυντήριες αρχές της αειφόρου ανάπτυξης δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα αυτής της διάσκεψης.

Δεύτερον, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης ενός κράτους, η αειφορία είναι μια έννοια που αφορά όλους τους τομείς πολιτικής. Βασίζεται στην ευημερία του πλανήτη στο σύνολό του και θεωρεί τα ανθρωπογενή συστήματα ως συστατικό ενός ευρύτερου φυσικού συστήματος.

Η εναρμόνιση των ανθρώπινων προσπαθειών με τον φυσικό κόσμο είναι ο στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης. Τόσο η ποιότητα ζωής του ατόμου όσο και το περιβάλλον στο οποίο ζει πρέπει να διατηρούνται. Η προστασία του περιβάλλοντος εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την ανθρωπότητα. Ένας πιο ολοκληρωμένος ορισμός της αειφόρου ανάπτυξης είναι: “η ανάπτυξη που μπορεί να ικανοποιήσει τις σημερινές ανάγκες χωρίς να εμποδίζει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες”. Κατά συνέπεια, η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια μακρόχρονη διαδικασία που χρησιμοποιεί τις βέλτιστες πρακτικές.

Ο προηγούμενος ορισμός καθιστά σαφές ότι η αειφορία περιλαμβάνει επίσης τη διαγενεακή δικαιοσύνη με την έννοια ότι τα παιδιά μας έχουν εμπιστευθεί σε εμάς το περιβάλλον και όχι ότι τους το έχουμε αφήσει ως κληρονομιά.

Το μοντέλο της βιώσιμης ανάπτυξης βασίζεται έτσι στο παραδοσιακό περιβαλλοντικό δίκαιο και τη δικαιοσύνη και ενθαρρύνει τις κοινωνίες να επιλέξουν μεταξύ της παθητικής διαχείρισης των οικοσυστημάτων και της προληπτικής προστασίας, μεταξύ της σπατάλης ή της καταστροφής των φυσικών πόρων και της εξοικονόμησης πόρων, καθώς και μεταξύ της μείωσης των αποβλήτων μέσω της ανακύκλωσης και της μείωσης της υπερκατανάλωσης. Στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης είναι επίσης ζωτικής σημασίας να λαμβάνονται υπόψη όλες οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στο περιβάλλον

2. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τα τελευταία δέκα χρόνια έχει αυξηθεί η σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος μεταξύ των πολιτών, των κυβερνήσεων και των περιβαλλοντικών οργανώσεων. Η εξάντληση των φυσικών πόρων και η ρύπανση δεν έχουν εθνικά ή γεωγραφικά όρια, οπότε πρέπει να διεξάγεται παγκόσμια, ευρωπαϊκή και διεθνής έρευνα για το θέμα. Η πρώτη φορά που ελήφθησαν κοινοτικές αποφάσεις για τη θέσπιση θεμελιωδών περιβαλλοντικών αρχών σημειώθηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Παρισιού το 1972. Με την ενσωμάτωση της ιδέας της βιώσιμης ανάπτυξης στους στόχους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Συνθήκη του Άμστερνταμ βασίζεται στις ακόλουθες ιδέες:

- Μέτρα ασφαλείας και πρόληψης.
- Προστασία και πρόληψη.

- Την έννοια του εκείνος που ρυπαίνει θα πληρώνει το κόστος
- Υποστήριξη πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση περιφερειακών ή τοπικών ειδικών περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Προκειμένου να προστατεύσει το περιβάλλον, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δημοσιεύσει :

1. την Λευκή βίβλο για το περιβάλλον.
2. την Πράσινη βίβλο
3. το 7ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον το οποίο κατευθύνει την ευρωπαϊκή περιβαλλοντική πολιτική και καθορίζει ένα όραμα για το πού θέλει να βρίσκεται η Ένωση το 2050.

2.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η περιβαλλοντική ρύπανση έγινε πρόβλημα στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1960, αλλά η κυβέρνηση τότε δεν έδινε την δέουσα σημασία. Προέκυψε ως αποτέλεσμα της αλόγιστης οικονομικής ανάπτυξης της δεκαετίας εκείνης το τίμημα της οποίας πληρώνεται ακόμα και σήμερα.

Προκειμένου να διατηρηθεί η οικολογική ισορροπία των φυσικών οικοσυστημάτων και να γίνει συνετή χρήση των πεπερασμένων ή μη ανανεώσιμων πόρων σε σχέση με τις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες, **η Ελλάδα πρέπει να ακολουθήσει τις ίδιες αρχές με τον υπόλοιπο κόσμο.**

Επιπλέον, τονίζεται η **ανάγκη εναρμόνισης των περιβαλλοντικών πολιτικών της Ελλάδας με την περιβαλλοντική νομοθεσία της Ένωσης, οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών ζητημάτων στον τουρισμό, η απαίτηση για προστασία με πρόστιμα που επιβάλλονται από διεθνείς οργανισμούς για τη μη συμμόρφωση με τη νομοθεσία της Ένωσης και το υψηλό κόστος αποκατάστασης περιβαλλοντικών ατυχημάτων είναι πλέον μη αναστρέψιμες.**

3. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ

3.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ιδανική διασύνδεση μεταξύ της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής προοπτικής της κοινωνίας στο πλαίσιο μιας μεγάλης διακυβέρνησης είναι ο κατάλληλος τρόπος για την υλοποίηση της αειφόρου ανάπτυξης. Γνωρίζοντας ότι η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να είναι ένα περίπλοκο ζήτημα, είναι δυνατόν να διασφαλιστεί η τήρηση των προτύπων της βιωσιμότητας με την επίτευξη της ιδανικής διασύνδεσης όλων των προοπτικών βελτίωσης.

Στόχος της μεθοδολογίας της οικονομικής προόδου είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων. Έτσι, είναι σαφές ότι η επένδυση σε διάφορες μορφές κεφαλαίου είναι απαραίτητη εάν πρόκειται να επιτευχθούν οι μακροπρόθεσμοι οικονομικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί στόχοι. Αφορά επίσης την ενσωμάτωση των προτύπων αειφορίας σε όλους τους κανονισμούς της Ένωσης και το σχεδιασμό της λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα (Εμπορικό Επιμελητήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2006). Όπως δήλωσε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το 2005:16, "Η Διαδικασία Βιώσιμης Προόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να βελτιώσει τα παγκόσμια πρότυπα αειφόρου ανάπτυξης και να συμβάλει στην πρόοδο προς την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας και του Συστήματος Εφαρμογής του Γιοχάνεσμπουργκ". "Η μεθοδολογία παρέχει ένα μακροπρόθεσμο όραμα που περιλαμβάνει το συνδυασμό μιας ενεργού οικονομίας με την κοινωνική συνοχή και τα υψηλά περιβαλλοντικά πρότυπα", σύμφωνα με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδέχεται τις παγκόσμιες δεσμεύσεις της για εφικτή βιώσιμη πρόοδο, και ιδίως τις απόψεις ότι ένα σύστημα πρέπει να βασίζεται στην ειρήνη, την ασφάλεια και την ευελιξία και αυτό πρέπει να προωθηθεί εκτός των ευρωπαϊκών συνόρων (Επιμελητήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2006). Σε τέσσερις τομείς αναγκών, η Ένωσης προσδιόρισε επίσης ένα σύνολο δράσεων για μια κοινή πορεία και μελλοντική στρατηγική: α. ενίσχυση της διαχείρισης της κλιματικής αλλαγής, β. αναδιάρθρωση της πολιτικής μεταφορών υπέρ της βιωσιμότητας, γ. διασφάλιση της.

Συγκεκριμένα:

i. Η Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής παρά το γεγονός ότι είναι αναμφισβήτητα η σημαντικότερη πραγματική πρόκληση, υπάρχουν πολλές φυσικές

καταστροφές που πρέπει να αντιμετωπίσουμε (Cato, 2012). Ως αποτέλεσμα της καταστροφικής ανθρώπινης συμπεριφοράς τους, ο πλανήτης επηρεάζεται σοβαρά από τις νοσηρές εκπομπές αερίων που απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα. Η Ένωση και τα κράτη μέλη της πήραν την απόφαση να υλοποιήσουν τις δεσμεύσεις τους για την επίτευξη των στόχων του Πρωτοκόλλου του Κιότο.

ii. Η εξασφάλιση βιώσιμων μεταφορών απαιτεί την αντιμετώπιση της αύξησης του όγκου της κυκλοφορίας και της συμμόρφωσης με τη ρύπανση. Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας η προώθηση της χρήσης φιλικών προς το περιβάλλον τρόπων μεταφοράς και η πλήρης εξωτερίκευση του κόστους που συνδέεται με αυτούς. Θα χρειαστεί δουλειά για να αποσυνδεθεί η αύξηση των μεταφορών από την αύξηση του ΑΕΠ, ιδίως με τη μετάβαση από τις οδικές στις σιδηροδρομικές και τις πλωτές ανοικτές μεταφορές.

iii. Η ανάληψη των κινδύνων για την ευημερία των πολιτών. Η Ένωση πρέπει να ανταποκριθεί στις ανησυχίες των πολιτών για την ασφάλεια και την ποιότητα των τροφίμων, τη χρήση χημικών ουσιών, την κλιμάκωση των ανθεκτικών ασθενειών και τη μικροβιακή αντοχή. Η ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πλαισίου έγκαιρης παρατήρησης και προειδοποίησης για την αντιμετώπιση ζητημάτων ευημερίας είναι μία από τις πολλές προτάσεις που σχετίζονται με την υγεία.

iv. Η προσεκτικότερη παρακολούθηση των κοινών πόρων. Δηλαδή, είναι απαραίτητο να αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο η παραγωγή αποβλήτων και η οικονομική ανάπτυξη συνδέονται μεταξύ τους. Τα υψηλά επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας πρέπει να είναι συμβατά με την πρακτική χρήση των πόρων, τα αποδεκτά επίπεδα αποβλήτων, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, του περιβάλλοντος και την πρόληψη της ερημοποίησης (Ευρωπαϊκό Επιμελητήριο του Γκέτεμποργκ, 2001).

Η πρώτη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης βασίζεται στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραγόντων σε όλους τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς με την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής αρχής στη μεθοδολογία της Λισσαβόνας που κατά συνέπεια βασίζεται στο "σύστημα των τριών πυλώνων".

Η δεύτερη στρατηγική είναι γνωστή ως "Ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη" και ο κύριος στόχος της είναι να βρει και να αναπτύξει πρωτοβουλίες που θα επιτρέψουν στην Ένωση να βιώσει μια ασταμάτητη αλλαγή

στην ποιότητα ζωής μέσω της ανάπτυξης βιώσιμων κοινωνικών τάξεων που θα είναι ικανές να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τους πόρους, καθώς και να αντιμετωπίζουν την οικολογική και κοινωνική πρόοδο, να εξασφαλίζουν την επιτυχία, την περιβαλλοντική ασφάλεια και την κοινωνική συνοχή .

Η τρίτη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης είναι το πρόγραμμα "ΕΥΡΩΠΗ 2020, μια στρατηγική για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη"

Οι πέντε χαρακτηριστικοί στόχοι της στρατηγικής αυτής είναι οι εξής

- i. Η επίτευξη αύξησης κατά 75% του ποσοστού των επιχειρήσεων.
- ii. Η ενθάρρυνση των συνθηκών για έρευνα και ανάπτυξη και η επένδυση του 3% του ΑΕΠ στον τομέα αυτό.
- iii. Να μειωθεί η παραγωγή νοσηρών αερίων κατά 20% έως το 2020 σε σύγκριση με το 1990.
- iv. Η ενίσχυση της διδασκαλίας προκειμένου να μειωθεί η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου σε ποσοστό κάτω του 10%.

3.2 ΕΘΝΙΚΕΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Η ικανότητα των κυβερνήσεων και των διοικήσεων εν γένει να υλοποιήσουν συγκεκριμένους στόχους θα καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα σχεδιαστούν οι εθνικές διαδικασίες για την αειφόρο ανάπτυξη. Η παρουσίαση μακροπρόθεσμων τρόπων βελτίωσης είναι ουσιαστικής σημασίας σε αυτό το πλαίσιο (Hebk et al. , 2006). Η πλειονότητα των κρατών μελών είχε θεσπίσει εθνικές διαδικασίες από το 2003, αλλά πολλά από αυτά τα κράτη - μέλη εξακολουθούσαν να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, γεγονός που σήμαινε ότι όλες οι δράσεις που αφορούσαν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα θα έπρεπε να συντονίζονται από τις πολιτικές συνοχής της Ένωσης. (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2004). Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή και η συνέπεια, τα κράτη μέλη έπρεπε να ολοκληρώσουν τις εθνικές τους διαδικασίες έως τον Ιούνιο του 2007, ώστε οι επόμενοι έλεγχοι να διεξαχθούν υπό το πρίσμα νέων διαδικασιών.

3.3 ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Θα ήταν ενδιαφέρον να εξεταστεί η προσέγγιση της κυκλικής οικονομίας στο πλαίσιο των αειφόρων στρατηγικών. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (2016), η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία είναι μια δύσκολη διαδικασία που απαιτεί θεμελιώδεις προσαρμογές τόσο στις διαδικασίες παραγωγής όσο και στις διαδικασίες κατανάλωσης. Η παραγωγή, η χρήση και η επαναχρησιμοποίηση ή ανάκτηση αποτελούν όλα τα συστατικά στοιχεία της κυκλικής οικονομίας, με τις δύο τελευταίες δραστηριότητες να είναι εξαιρετικά σημαντικές. Οι διαδικασίες αυτές μετατρέπουν τους χρησιμοποιημένους πόρους και τα υλικά σε μεταβλητές εισροών παραγωγής. Σύμφωνα με τους Akimoto και Futagami (2018), η οικονομική αποτίμηση των αγαθών, των πόρων και των περιουσιακών στοιχείων διατηρείται όσο το δυνατόν υψηλότερα.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, κάθε πολίτης της ΕΕ παράγει κατά μέσο όρο περισσότερους από 4,5 τόνους αποβλήτων κάθε χρόνο, αλλά εντός της ΕΕ, κάθε άτομο απορρίπτει περίπου 15 τόνους υλικών ετησίως. Μια γραμμική στρατηγική που βασίζεται αποκλειστικά στην εξόρυξη φυσικών πόρων δεν αποτελεί ούτε λογική μελλοντική επιλογή ούτε εύλογη εναλλακτική λύση, όπως καταδεικνύουν τα στοιχεία αυτά, καθιστώντας αναγκαία την αλλαγή αυτής της κατάστασης.

Η επαναχρησιμοποίηση, η επισκευή, η αναδιαμόρφωση και η χρήση ήδη χρησιμοποιημένων προϊόντων και υλικών αποτελούν βασικά στοιχεία της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία. Χρειάζεται επίσης η υποστήριξη και η αφοσίωση πολλών διαφορετικών ομάδων ανθρώπων. Ο ρόλος των παραγωγών είναι να ενισχύσουν το ρόλο των αγοραστών, να παρέχουν τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις για το εμπόριο, την προβλεψιμότητα και τη βεβαιότητα και να καθορίσουν τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες μπορούν να επωφεληθούν από τις αλλαγές που προκύπτουν. Στον κόσμο του εμπορίου υπάρχει η δυνατότητα εκσυγχρονισμού ολόκληρων αλυσίδων εφοδιασμού με γνώμονα την παραγωγικότητα των περιουσιακών στοιχείων και την κυκλικότητα. Οι καινοτομίες στα δεδομένα και την τεχνολογία, καθώς και η κοινωνική αλλαγή, υποστηρίζουν μια τέτοια συστημική κίνηση. Ως αποτέλεσμα, η κυκλική οικονομία μπορεί να κάνει τις σύγχρονες αγορές να ανταποκριθούν στη μετατόπιση της κατανάλωσης από τη συμβατική διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και την προσέγγισή της στη χρήση και επαναχρησιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, ενώ παράλληλα προωθεί την αύξηση της απασχόλησης και την πρόοδο. Για να είναι αυτή

η μετάβαση αποδοτική ως προς τους πόρους, η Ευρώπη έχει ήδη θέσει τις βάσεις. Η εφαρμογή πρακτικών κυκλικής οικονομίας συγκεκριμένα είναι σύμφωνη με το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής "Προς μια οικονομική Ευρώπη έως το 2030". Μέχρι το 2030, αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε καθαρό οικονομικό κέρδος ύψους περίπου 1-8 τρισεκατομμυρίων ευρώ, το οποίο θα προσθέσει περισσότερες από ένα εκατομμύριο νέες θέσεις εργασίας στην ΕΕ και θα συμβάλει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

3.4 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Η εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι μια άλλη προσέγγιση για την προώθηση της βιωσιμότητας. Λόγω της πολυπλοκότητας της έννοιας της ΕΚΕ και της έλλειψης ενός αποδεκτού ορισμού που να την περιλαμβάνει, έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί γι' αυτήν. Στις Κάτω Χώρες, ο όρος ΕΚΕ αναφέρεται στην αφοσίωση στην τήρηση των ηθικών αρχών και στην αναγνώριση των περιφερειακών και πολιτισμικών διαφορών κατά την εφαρμογή των πολιτικών. Αυτό σημαίνει την υιοθέτηση τόσο του Χάρτη της Παγκόσμιας Οργάνωσης Εργασίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εργασία όσο και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στην Ταϊβάν όρος αναφέρεται στη θετική επίδραση στην ανάπτυξη τόσο του φυσικού όσο και του ανθρώπινου κεφαλαίου, ενώ παράλληλα επιτυγχάνεται κερδοφορία. Εδώ, ο ορισμός λαμβάνει υπόψη τόσο τα δυνητικά πλεονεκτήματα για τις μελλοντικές γενιές όσο και, φυσικά, τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Η ιδέα ότι η ευθύνη μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού απέναντι στην κοινωνία αυξάνεται με το μέγεθος θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον ορισμό της ΕΚΕ στην Ταϊλάνδη. Η συνάφεια με τα ζητήματα της νεολαίας και της ισότητας των φύλων, η σημασία της περιβαλλοντικής ανακούφισης, η αναγκαιότητα της διαφάνειας, η σημασία της προστασίας των καταναλωτών, η σημασία της ευαισθητοποίησης και της αλλαγής της στάσης των ανθρώπων απέναντι στο περιβάλλον και η σημασία της προστασίας των καταναλωτών.

Στις ΗΠΑ, ο όρος ΕΚΕ δηλώνει ότι μια επιχείρηση αναλαμβάνει την πλήρη ευθύνη τόσο για τις αποφάσεις της όσο και για τις επιπτώσεις τους. Επιπλέον, συνεπάγεται ότι οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε πρακτικές ΕΚΕ προσαρμόζουν και αξιολογούν τη συμβολή τους στην ενίσχυση της υπευθυνότητας. Στις ΗΠΑ, η φιλανθρωπία και η εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι στενά συνδεδεμένες έννοιες.

Δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στο ρόλο του ατόμου και στην απαίτηση για μεγαλύτερη διαφάνεια.

Οι κατώτεροι ορισμοί στο παρόν έγγραφο είναι ενδιαφέροντες και χρήσιμοι. Αρχίζοντας με έναν ορισμό του IISD ή του Διεθνούς Ινστιτούτου για την Αειφόρο Ανάπτυξη, εκτός από την κοινωνική ευθύνη, ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει επίσης ιδέες της βιωσιμότητας. Η διατήρηση του περιβάλλοντος, η κοινωνική δικαιοσύνη και η οικονομική ανάπτυξη είναι οι τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ ο όρος "κοινωνικός" αναφέρεται στα στοιχεία της κοινωνίας και στην ευθύνη για την εξισορρόπησή τους.

Ο ορισμός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 1972, ο οποίος είναι επίσης σημαντικός, αναφέρει ότι η εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) είναι η εθελοντική ενσωμάτωση κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και στις αλληλεπιδράσεις με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η ιδέα πρωτοεμφανίστηκε το 1972 και συνδέθηκε με την αειφορία και τη βιώσιμη ανάπτυξη (1η Διάσκεψη του ΟΗΕ στη Στοκχόλμη). Γενικά, η αντιμετώπιση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών ζητημάτων μπορεί να επιταχυνθεί με την ανάπτυξη μιας στρατηγικής εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) τόσο από δημόσιους όσο και από ιδιωτικούς φορείς.

Συνολικά, η εμπειρική έρευνα δείχνει ότι ενώ η ΕΚΕ στην Ελλάδα φαίνεται να αναπτύσσεται, υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης και ευρύτερης διάδοσης των σχετικών τεχνικών. Παρόλο που έχουν μελετηθεί ορισμένες από τις τάσεις που επηρεάζουν την ΕΚΕ στην Ελλάδα, χρειάζεται να γίνουν πολύ περισσότερες έρευνες για να διευρυνθεί και να βελτιωθεί η κατανόηση αυτής της περιοχής της Ευρώπης. (Κωνσταντίνος Ευαγγελινός, Ιωάννης Νικολάου, Αντώνης Σκουλούδης και Walter Leal Filho, 2011).

4. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ

Η αειφόρος-βιώσιμη ανάπτυξη ισχύει τόσο για τα αναπτυσσόμενα όσο και για τα ανεπτυγμένα κράτη. Το γεγονός ότι μια χώρα είναι ανεπτυγμένη δεν σημαίνει απαραίτητα ότι είναι βιώσιμη.

Και οι δύο αυτοί τύποι κρατών θέλουν να απαλλάξουν τις κοινωνίες τους από διάφορα προβλήματα, όπως η κοινωνική ανισότητα, η κακή διαχείριση των αποβλήτων και η περιβαλλοντική ανευθυνότητα. .

Οι πρωταρχικές δυσκολίες της βιώσιμης ανάπτυξης είναι:

1. Η απουσία χρηματοδότησης για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της αειφόρου ανάπτυξης.
2. Η έλλειψη των αναγκαίων πόρων για την εφαρμογή της βιώσιμης ανάπτυξης- 2.2.
3. Τα φυσικά φαινόμενα, πχ, οι σεισμοί και τα τσουνάμι τα οποία μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα λόγω της μαζικής ροής υδάτων και της εκτεταμένης καταστροφής των υποδομών που προκαλούν. (Παράδειγμα: Το χωριό Ramche στο Νεπάλ υποφέρει από κρίση νερού λόγω της δυσκολίας πρόσβασης στο χωριό μετά τον σεισμό του 2015 που κατέστρεψε τη μοναδική πηγή νερού. Η τιμή του εμφιαλωμένου νερού έχει αυξηθεί σε πολλά μέρη του Νεπάλ όπου υπάρχει έλλειψη νερού και οι άνθρωποι αναγκάζονται να μαγειρεύουν και να πίνουν μολυσμένο με E. coli νερό από απόγνωση. Τα τσουνάμι στη Νοτιοανατολική και Ανατολική Ασία θα μπορούσαν να απειλήσουν τις ήδη υπάρχουσες βιώσιμες υποδομές.
4. Οι επενδύσεις σε βιώσιμες τεχνολογίες έχουν προκαλέσει συγκρούσεις μεταξύ των κυβερνήσεων. (Για παράδειγμα, η κυβέρνηση της Πολωνίας αύξησε τη χρηματοδότηση της εξορυκτικής βιομηχανίας αντί να πιέσει για την υιοθέτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, παρά το γεγονός ότι ο άνθρακας αποτελεί το 80% της συνολικής παραγωγής ενέργειας της χώρας. Ο σκοπός αυτών των ενεργειών, πιστεύεται ότι ήταν να κερδηθεί η υποστήριξη των εργατών των ορυχείων της νότιας Πολωνίας κατά τη διάρκεια των εκλογών.
5. Διαφθορά. Πχ. Οι ξένες επιχορηγήσεις χρησιμοποιούνται συνήθως για τη χρηματοδότηση των αναπτυσσόμενων χωρών, όπως στην περίπτωση του Νεπάλ όπου το Ηνωμένο Βασίλειο παρέχει την πλειονότητα των ξένων επιχορηγήσεων που λαμβάνει. Ωστόσο, λόγω της γραφειοκρατίας και της διαφθοράς στο Νεπάλ, προκειμένου να ολοκληρωθούν ορισμένα αναπτυξιακά έργα, πρέπει να καταβληθούν αμοιβές υπηρεσιών στην κυβέρνηση του Νεπάλ, γεγονός που επιβραδύνει σημαντικά τις διαδικασίες των ΜΚΟ.

6. Η απουσία τοπικών προσπαθειών.
7. Ο έλεγχο των αποβλήτων.
8. Οι Ανισότητες στην κοινωνία. Τα πολυάριθμα κοινωνικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα τα έθνη.

Η φτώχεια, η ανισότητα, η κλιματική αλλαγή και κρίση , η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η ειρήνη και η δικαιοσύνη είναι πρόσθετα παγκόσμια ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν αν θέλουμε να οικοδομήσουμε ένα πιο ευημερούν και βιώσιμο μέλλον. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν αυτά τα ζητήματα και να βοηθηθούν στην ανάπτυξη βιώσιμων στρατηγικών, θεσπίστηκαν κάποιο στόχοι.

Επίσης, η αστάθεια, η εφαρμογή και η διακυβέρνηση αναφέρονται ως οι τρεις κύριες προκλήσεις. Η χρηματοπιστωτική κρίση, η υγειονομική κρίση, η ενεργειακή κρίση και τα ζητήματα που προκαλούνται από την αλλαγή του κλίματος συνέβαλαν στην αυξανόμενη παγκόσμια αστάθεια. Η οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική ένταξη και η περιβαλλοντική βιωσιμότητα είναι τρεις αλληλένδετοι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης που πρέπει να επιτευχθούν για την ευημερία τόσο των ατόμων όσο και των κοινωνιών. Η βιωσιμότητα δεν αφορά μόνο περιβαλλοντικές ανησυχίες. Επιπλέον, έχει να κάνει τόσο με την οικονομική ανάπτυξη όσο και με την κοινωνική ισότητα. Ωστόσο, η διατήρηση ενός βιώσιμου περιβάλλοντος για τις μελλοντικές γενιές εξακολουθεί να αποτελεί την πρωταρχική πρόκληση της αειφορίας. Παρά το γεγονός ότι η ιδέα της αειφορίας είναι ακόμη σχετικά νέα, το κίνημα στο σύνολό του έχει βαθιές ρίζες στην κοινωνική δικαιοσύνη, τον συντηρητισμό, τον διεθνισμό και άλλα ιστορικά κινήματα. Μέχρι το τέλος του εικοστού αιώνα, πολλές από αυτές τις ιδέες είχαν συγχωνευτεί στην έκκληση για βιώσιμη ανάπτυξη και αειφορία.

Η στρατηγική της αειφορίας, σε γενικές γραμμές, στοχεύει στη σύνδεση των κοινωνικών επιστημών, των περιβαλλοντικών επιστημών και των μελλοντικών τεχνολογιών. Είναι καιρός να εφαρμόσουμε ανανεώσιμα καύσιμα, να μειώσουμε τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, να διαφυλάξουμε το περιβάλλον και να διατηρήσουμε τη σταθερότητα των ευάλωτων οικοσυστημάτων του πλανήτη μας.

Με απλά λόγια, η βιωσιμότητα διασφαλίζει το περιβάλλον, την ανθρώπινη υγεία και την οικολογική υγεία, ενώ παράλληλα προωθεί την καινοτομία και διατηρεί τον τρόπο ζωής των ανθρώπων. Από την άλλη πλευρά, η απαίτηση για οικονομική βιωσιμότητα σημαίνει οι ανθρώπινες κοινότητες σε όλο τον κόσμο να είναι σε θέση να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους και να έχουν πρόσβαση στους πόρους που χρειάζονται, τόσο οικονομικούς όσο και μη οικονομικούς, για να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Οι δραστηριότητες να είναι προσβάσιμες σε όλους και τα οικονομικά συστήματα να είναι υγιή. Παρόμοια με αυτό, η κοινωνική βιωσιμότητα αναγνωρίζει και υποστηρίζει τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Όλοι οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση στα απαραίτητα για τη ζωή, συμπεριλαμβανομένων αρκετών πόρων για τη διατήρηση της υγείας και της ασφάλειας των οικογενειών και των κοινοτήτων τους. Οι δίκαιοι ηγέτες διασφαλίζουν ότι τα προσωπικά, εργασιακά και πολιτιστικά δικαιώματα τηρούνται και ότι όλοι προστατεύονται από τις διακρίσεις σε υγιείς κοινότητες.

Η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις βασικές λειτουργίες των οργανισμών, ωστόσο, αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σήμερα τόσο οι δημόσιοι όσο και οι ιδιωτικοί οργανισμοί. Οι σύγχρονες επιχειρήσεις πρέπει να προχωρήσουν πέρα από την απλή υιοθέτηση πράσινων πρακτικών και, αντίθετα, να επανεξετάσουν, να επανασχεδιάσουν και να επανασχεδιάσουν τις πρακτικές με πιο βιώσιμο τρόπο. Οι περισσότερες από τις πρωτοβουλίες σε αυτή την προσπάθεια έχουν, μέχρι σήμερα, επικεντρωθεί κυρίως στις οικονομικές και περιβαλλοντικές πτυχές της βιώσιμης ανάπτυξης και έχουν αγνοήσει την κοινωνική συνιστώσα της βιωσιμότητας. Η ανησυχία για την ενσωμάτωση της κοινωνικής βιωσιμότητας σε όλες τις δραστηριότητές τους αυξάνεται καθώς όλο και περισσότεροι οργανισμοί αναλαμβάνουν δεσμεύσεις για τη βιωσιμότητα. **Βασικοί κοινωνικοί παράγοντες όπως η δικαιοσύνη και η ισότητα, η μείωση της φτώχειας, η υγεία, η εκπαίδευση, η μείωση της εγκληματικής δραστηριότητας, τα δημογραφικά στοιχεία, η κουλτούρα και η δέσμευση των εργαζομένων σε έναν οργανισμό μπορούν να συμβαδίσουν μαζί με την οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Για την επίτευξη των τελικών βιώσιμων αποτελεσμάτων, θα πρέπει να αναδυθεί μια τάση των οργανισμών που αναπτύσσουν βιώσιμες επιχειρηματικές στρατηγικές με βάση κοινωνικούς δείκτες (Ajmal M., Khan M., Hussain M., Helo P. , 2018).**

5. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, γνωστοί και ως Παγκόσμιοι Στόχοι, είναι μια έκκληση των Ηνωμένων Εθνών προς όλα τα έθνη του κόσμου να αντιμετωπίσουν τις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα και να διασφαλίσουν ότι όλοι οι άνθρωποι θα έχουν τις ίδιες ευκαιρίες να ζήσουν μια καλύτερη ζωή χωρίς να θέσουν σε κίνδυνο τον πλανήτη μας.

Η επιτυχία ενός στόχου εξαρτάται από τα προβλήματα που συνδέονται συχνότερα με έναν άλλο, επειδή αυτοί οι 17 στόχοι είναι αλληλένδετοι.

Ακολουθεί μια σύνοψη αυτών:

1. Εξάλειψη της πείνας και της φτώχειας για να γίνει η ζωή υγιής.
2. Πρόσβαση σε βιώσιμη ενέργεια, νερό και άλλες βασικές υπηρεσίες για όλους τους ανθρώπους.
3. Ενθάρρυνση της ανάπτυξης ευκαιριών για ανάπτυξη μέσω δίκαιης απασχόλησης και εκπαίδευσης.
4. Δημιουργία κοινοτήτων και πόλεων ικανών να παράγουν και να καταναλώνουν με βιώσιμο τρόπο, ενθαρρύνοντας την καινοτομία και τις ανθεκτικές υποδομές.
5. μείωση των ανισοτήτων σε όλο τον κόσμο, ιδίως όσον αφορά το φύλο.
6. τη διατήρηση του περιβάλλοντος για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, τη διαφύλαξη των υδάτινων και χερσαίων οικοσυστημάτων και άλλα.
7. ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων κοινωνικών φορέων για την προώθηση ενός ειρηνικού περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Με βάση τα προαναφερθέντα, οι βιώσιμες στρατηγικές μπορούν να παρουσιάσουν νέες ευκαιρίες σε τομείς όπως η χρηματοδότηση του άνθρακα, η ενεργειακή απόδοση, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η καθαρότερη παραγωγή και οι βιώσιμες αλυσίδες εφοδιασμού.

Η ανάπτυξη βιώσιμων στρατηγικών μπορεί να βοηθήσει στην ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας, στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και στη

δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Ένα βιώσιμο μέλλον για τις μελλοντικές γενιές εξασφαλίζεται από τις πράσινες και κυκλικές οικονομίες, οι οποίες προσφέρουν εξοικονόμηση κόστους και αυξημένη κερδοφορία.

6. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο Στόχος 3 (ΣΒΑ 3 "Καλή υγεία και ευημερία") δίνει σαφή έμφαση στην υγεία. Ωστόσο, όλοι οι ΣΒΑ εστιάζουν στη βελτίωση της υγείας καθώς οι δράσεις τους αφορούν παγκόσμια ζητήματα όπως η φτώχεια, η ανισότητα, η κλιματική αλλαγή, η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, η ειρήνη και η δικαιοσύνη. Οι ΣΒΑ αποτελούν αποτελεσματικά εργαλεία για την αντιμετώπιση τόσο των ευρύτερων κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων όσο και των συγκεκριμένων ανισοτήτων στον τομέα της υγείας.

Οι εκάστοτε υγειονομικές κρίσεις μπορούν να αποφευχθούν και να αντιμετωπιστούν με τη βοήθεια αποτελεσματικών συστημάτων και υπηρεσιών δημόσιας υγείας. Για να εγγραφούμε την πρόληψη των μεταδοτικών και μη μεταδοτικών ασθενειών και την προαγωγή της υγείας σε επίπεδο πληθυσμού, χρειαζόμαστε όχι μόνο ισχυρές και λειτουργικές δομές σε όλη την επικράτεια, αλλά και αξιόπιστες κρατικές και περιφερειακές υπηρεσίες υγείας.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η οικονομική ανάπτυξη και ευημερία, η δημόσια υγεία είναι απαραίτητη.

Η υγειονομική κρίση έφερε επίσης στο φως μια ακόμη πιο σοβαρή απουσία κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα, την ελλιπή κοινωνική φροντίδα, ιδιαίτερα για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως οι ηλικιωμένοι, οι γυναίκες, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα με χρόνιες παθήσεις, οι ασθενείς με άνοια και οι ψυχικά ασθενείς. Η αποκαλούμενη ως οικονομία της φροντίδας, η οποία βασίζεται σε κρατικά παρεχόμενες υπηρεσίες όπως η παιδική φροντίδα, η γηριατρική φροντίδα, η κατ' οίκον φροντίδα και η υποστήριξη ευάλωτων ομάδων όπως οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας, αποτελεί σημαντική αναπτυξιακή πρόκληση για τη χώρα μας. Κατά συνέπεια, οι υπηρεσίες αυτές

πρέπει να παρέχονται με τέτοιο τρόπο ώστε να καθίστανται τόσο οικονομικές όσο και μακροχρόνιες. Έτσι μπορούν να εξαλειφθούν οι ανισότητες, να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή και να διασφαλιστεί το κράτος δικαίου.

Προκειμένου να επιτευχθεί βιώσιμη, μακροχρόνια και δίκαιη ανάπτυξη, το νέο μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης δίνει μεγάλη έμφαση στην ολοκληρωμένη, αειφόρο/βιώσιμη δημόσια υγεία, δημόσια ψυχική υγεία και κοινωνική φροντίδα. Το μοντέλο αυτό επικεντρώνεται στις ανάγκες του ατόμου και ενισχύει την κοινωνική δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ασφάλεια.

6.1 ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ

Οι άνθρωποι εν γένει βρίσκονται σε κατάσταση διαρκούς άγχους και ανασφαλειών κυρίως εξαιτίας μιας σειράς αλληλένδετων κρίσεων που βιώνουμε σήμερα.

Είναι αδύνατο να αγνοήσουμε ή να υποτιμήσουμε τη νέα κατάσταση που έχει επιφέρει η κλιματική κρίση σε συνδυασμό με τις αλυσιδωτές αντιδράσεις που προκαλεί στον πλανήτη και στην παγκόσμια οικονομία. Το ίδιο ισχύει και για την πανδημία Covid-19 και τις αλλαγές που έχει επιφέρει στις σύγχρονες κοινωνίες και στις ζωές των πολιτών. Ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο είναι απαραίτητο για να ξεπεραστούν οι σημερινές στρεβλώσεις και τα αδιέξοδα υπό το πρίσμα της διάχυτης επισφάλειας και της συνεχιζόμενης απειλής που δημιουργούν αυτές οι διασυννοριακές απειλές. Προκειμένου να συζητηθεί ουσιαστικά το ζήτημα και ο στόχος της βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης, είναι απαραίτητο να ενσωματωθούν νέα αναπτυξιακά μοντέλα κατά τον εθνικό και περιφερειακό σχεδιασμό, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προωθούν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και προστασία, τη διατήρηση των πόρων και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τις γενναιόδωρες δαπάνες για τη δημόσια υγεία και την κοινωνική φροντίδα.

Σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, όπου οι δαπάνες για υγειονομική περίθαλψη αντιπροσωπεύουν περίπου το 17% του ΑΕΠ, το ΑΕΠ του Ηνωμένου Βασιλείου είναι μόνο 70,5%. Σε σύγκριση με την κυβέρνηση των ΗΠΑ, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου έχει διαφορετικές απόψεις για την υγειονομική περίθαλψη. Σύμφωνα με αυτήν η υγειονομική περίθαλψη πρέπει να αποτελεί δημόσιο αγαθό και να παρέχεται από δημόσιους φορείς. Αντίθετα, οι ΗΠΑ διαφωνούν ως προς τον τρόπο παροχής υγειονομικής περίθαλψης. Αναφορικά με το ελληνικό σύστημα πρόνοιας, αυτό δεν έχει αποδώσει όσο καλά θα μπορούσε, όπως αποδεικνύεται από την πρόσφατη

υγειονομική κρίση. Αυτό σημαίνει ότι όσοι είναι ασθενούν δεν λαμβάνουν την απαραίτητη βοήθεια.

Δημόσιες υπηρεσίες, όπως η παιδική φροντίδα, η φροντίδα ηλικιωμένων και η βοήθεια για άτομα με αναπηρίες, διατίθενται σε όσους τις χρειάζονται μέσω της οικονομίας της υγείας και της κοινωνικής φροντίδας. Αν θέλουμε να βελτιώσουμε τη ζωή όλων μας, πρέπει να αντιμετωπίσουμε αυτή τη σημαντική πρόκληση κατά μέτωπο.

Προκειμένου να βελτιωθεί η ισότητα, η αλληλεγγύη και η ασφάλεια στην κοινωνία, αυτό το νέο αναπτυξιακό μοντέλο δίνει μεγάλη έμφαση στη δημόσια υγεία και την ολοκληρωμένη υγειονομική και κοινωνική περίθαλψη και επιτρέπει τη δίκαιη, ανθεκτική και βιώσιμη ανάπτυξη.

6.2 ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ Ο ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα έχουν δύο τρόπους να προσεγγίσουν το ευρύ φάσμα των θεμάτων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα. Πρώτον, θέτοντας στόχους και αναλαμβάνοντας συγκεκριμένες δράσεις. **Για τον βιώσιμο μετασχηματισμό, υπάρχουν πολλά πιθανά μέτρα που βοηθούν τους οργανισμούς του δημόσιου τομέα στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτά περιλαμβάνουν την προστασία του κλίματος, τις πρωτοβουλίες για το καθαρό μηδέν, την ηλεκτρονική κινητικότητα, τη βελτιστοποίηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, την ψηφιοποίηση των διαδικασιών, τις βιώσιμες προμήθειες, την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στον οργανισμό (εταιρική διακυβέρνηση) και την κατάλληλη στρατηγική για θέματα όπως η διασφάλιση της δημογραφικής αλλαγής και η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων.**

6.3 Η ΑΤΖΕΝΤΑ 2030 ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), είναι ένα σύνολο 17 παγκόσμιων στόχων που προορίζονται να αποτελέσουν οδικό χάρτη για την επίτευξη ενός καλύτερου και πιο βιώσιμου μέλλοντος για ολόκληρο τον πλανήτη, εγκρίθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) και το θεματολόγιο 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη επιβεβαιώθηκαν από το Συμβούλιο της ΕΕ. Προκειμένου να προωθηθεί περαιτέρω μια συνεκτική, στρατηγική, φιλόδοξη και ολοκληρωμένη

προσέγγιση για την εφαρμογή των ΣΒΑ, η Επιτροπή ενθαρρύνεται επίσης να έχει συνεχείς συζητήσεις με το Συμβούλιο.

Ένα καλύτερο και πιο βιώσιμο μέλλον για ολόκληρο τον κόσμο περιγράφεται στους 17 ΣΒΑ. Η επίτευξη ενός ΣΒΑ έχει αντίκτυπο σε άλλους τους υπόλοιπους, επειδή είναι αλληλένδετοι και αδιαίρετοι. Για παράδειγμα, οι τρόποι που ενισχύουν την υγεία, την κοινωνία, την εκπαίδευση και μειώνουν την ανισότητα και τη φτώχεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξάλειψη της φτώχειας. **Κάθε ΣΒΑ και κάθε επιμέρους στόχος του πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030, προκειμένου να επιτευχθεί μια χωρίς αποκλεισμούς και αειφόρος ανάπτυξη, η οποία μπορεί να επιτευχθεί ενώ παράλληλα καταπολεμάται η κλιματική αλλαγή και συμβάλλει στην προστασία των οικοσυστημάτων.**

Μόνο ένας από τους δεκαεπτά στόχους, ο στόχος 3 είναι δυνατόν να σχετιστεί με τη δημόσια υγεία και τις εξαρτήσεις. Υποστηρίζεται ότι οι ΣΒΑ επηρεάζονται αρνητικά με βαθύτερους και λιγότερο προφανείς τρόπους από τη μη βιώσιμη κατάσταση της δημόσιας υγείας συμπεριλαμβανομένων και όλων των εξαρτήσεων (ναρκωτικά, αλκοόλ, διαδίκτυο, τυχερά παιχνίδια).

Οι ΣΒΑ μπορεί να επηρεαστούν και ακόμη και να τεθούν σε κίνδυνο από το αναδυόμενο ζήτημα της ρύπανσης που προκαλείται από τα ναρκωτικά, το αλκοόλ και τους εθισμούς εν γένει, το οποίο δεν έχει λάβει ακόμη επαρκή προσοχή.

Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν θα εξεταστεί η περίπτωση του Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων, εφεξής αποκαλούμενο ως ΚΕΘΕΑ.

7. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΤΟ ΚΕΘΕΑ

Το μεγαλύτερο δίκτυο υπηρεσιών αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης στη χώρα μας είναι το ΚΕΘΕΑ. Ο οργανισμός ιδρύθηκε ως ο πρώτος στην Ελλάδα για την παροχή θεραπευτικής φροντίδας για τις διάφορες εξαρτήσεις. Το ΚΕΘΕΑ πραγματοποιεί προγράμματα πρόληψης και αγωγής υγείας, μεταξύ άλλων, σε εκπαιδευτικές κοινότητες όλων των βαθμίδων, σε ομάδες ατόμων υψηλού κινδύνου για κατάχρηση ουσιών και σε τοπικές κοινότητες. Στους δρόμους, στις φυλακές και

σε μονάδες σε όλη την Ελλάδα, όλες οι υπηρεσίες του προσφέρονται χωρίς χρέωση και χωρίς λίστες αναμονής. Απευθύνεται επίσης σε όσους παλεύουν με εθισμούς σε ουσίες όπως το αλκοόλ, ο τζόγος ή το διαδίκτυο.

Τα προγράμματα που προσφέρει το ΚΕΘΕΑ υιοθετούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην αντιμετώπιση του εθισμού και των προβλημάτων που αυτός προκαλεί, προσφέροντας οικογενειακή υποστήριξη, φροντίδα για θέματα υγείας και νομικά ζητήματα, εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και επανένταξη στην κοινωνία και το εργατικό δυναμικό. Κατά τη διάρκεια της θεραπείας δεν επιτρέπεται η χρήση υποκατάστατων ή φαρμάκων. Στόχος είναι η ισότιμη επανένταξη στην κοινωνία και η πλήρης και συνεπής αποχή από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ.

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του ΟΗΕ (ECOSOC) συμβουλεύει το ΚΕΘΕΑ για θέματα σχετικά με τις εξαρτήσεις, γεγονός που το καθιστά έναν από τους βασικούς παράγοντες του εθνικού σχεδιασμού για την καταπολέμηση τους. Με έδρα τη Θεσσαλονίκη και υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, η λειτουργία του διέπεται από το καθεστώς του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου Ιδιωτικού Δικαίου (ΚΕΘΕΑ, 2022).

7.1 ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η αποστολή του ΚΕΘΕΑ αναφέρεται στο άρθρο 56 του νόμου 4139/2013 ως η πρόληψη, η θεραπεία, η επαγγελματική και κοινωνική επανένταξη των εξαρτημένων από τις ουσίες, το αλκοόλ, το ίντερνετ και τον τζόγο, καθώς και η συνεχής εκπαίδευση του προσωπικού στις σχετικές σύγχρονες θεραπευτικές τεχνικές. Για την εκπλήρωση της αποστολής του, το ΚΕΘΕΑ ιδρύει συμβουλευτικά κέντρα, εγκαταστάσεις αποτοξίνωσης, θεραπευτικές κοινότητες, εγκαταστάσεις κοινωνικής επανένταξης και άλλες παρόμοιες μονάδες. Επιπλέον, δημιουργεί αυτοδιαχειριζόμενους συνεταιρισμούς και επιχειρήσεις, συνεργασίες κάθε είδους και υποστηρίζει κάθε μορφής δραστηριότητα που κρίνεται απαραίτητη για την υποστήριξη των εξαρτημένων ή που βοηθά τον Οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του.

7.2 ΑΞΙΕΣ

1. Καθολικότητα και προσβασιμότητα. Προώθηση της ίσης μεταχείρισης και της χωρίς διακρίσεις δωρεάν πρόσβαση των ατόμων στις υπηρεσίες του ΚΕΘΕΑ.

2. Επίδειξη πνεύματος κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης για την αντιμετώπιση ενός πολυσύνθετου κοινωνικού προβλήματος με τη συμμετοχή της οικογένειας και της κοινωνίας.

3. Επίτευξη αποτελεσματικότητας και ποιότητας των υπηρεσιών του ΚΕΘΕΑ, με την ανάπτυξη και την αξιολόγηση των προγραμμάτων του και την αξιοποίηση του μηχανισμού συλλογής δεδομένων του Ο.Π.Σ.

7.3 ΌΡΑΜΑ

Το ΚΕΘΕΑ ως ένας από τους πιο αποτελεσματικούς και αποδοτικούς φορείς παροχής κοινωνικών υπηρεσιών στον τομέα αντιμετώπισης των εξαρτήσεων, πρεσβεύει μια σύγχρονη φιλοσοφία ολιστικής ψυχοκοινωνικής προσέγγισης του προβλήματος της εξάρτησης. Μέσα από δράσεις εξωστρέφειας, καινοτομίας και πολυεπίπεδης συνεργασίας το ΚΕΘΕΑ επιδιώκει να διαδραματίσει θεμελιώδη ρόλο στην προαγωγή της ψυχο-κοινωνικής και σωματικής υγείας των ατόμων και της κοινωνίας εν γένει.

7.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΕΘΕΑ

Ο στρατηγικός σχεδιασμός (στρατηγική διοίκηση) αποσκοπεί στην εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας (effectiveness) και της αποδοτικότητας (efficiency) της λειτουργίας ενός φορέα. Η επίτευξη του οράματος και της αποστολής του οργανισμού σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τους στρατηγικούς στόχους που τίθενται κατά την εκπόνηση ενός στρατηγικού σχεδίου. Η εξειδίκευση και η συγκεκριμενοποίηση κάθε επιμέρους στρατηγικού στόχου γίνεται μέσω του καθορισμού επιχειρησιακών στόχων και δράσεων αντίστοιχα, ενώ ιδιαίτερα σημαντική για την ολοκλήρωση του σχεδιασμού είναι η αξιολόγηση του όλου εγχειρήματος βάσει δεικτών μέτρησης της απόδοσης.

Βάσει των όσων αναφέρθηκαν ανωτέρω, η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου εγχειρήματος βιώσιμου στρατηγικού σχεδιασμού για το ΚΕΘΕΑ θα πρέπει να αφορά τη χρήση συγκριμένων εργαλείων και πρακτικών που να επιτρέπουν την διατύπωση μίας ολιστικής πρότασης βελτίωσης των υπηρεσιών αντιμετώπισης των εξαρτήσεων.

Ειδικότερα σχετικά με το ΚΕΘΕΑ, λόγω της ιδιαίτερης συμβολής του συγκεκριμένου φορέα στο πεδίο πολιτικής των εξαρτήσεων και της ψυχικής υγείας εν γένει αλλά και λόγω της σημαντικής κοινωνικής προσφοράς του, θεωρούμε πως οποιαδήποτε

απόπειρα δημιουργίας ενός στρατηγικού σχεδίου θα πρέπει να έχει ως αφετηρία το συμμετοχικό σχεδιασμό.

Τόσο για λόγους εκδημοκρατισμού των διαδικασιών όσο και για λόγους αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας είναι απαραίτητη η προώθηση της συμμετοχής όσων των δυνατών περισσότερων εμπλεκόμενων δρώντων κατά τη διαδικασία εκπόνησης του στρατηγικού προγράμματος. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, λόγω αδυναμίας επικοινωνίας με το εργατικό δυναμικό και τους ωφελούμενους, έγινε προσπάθεια να συμπεριληφθούν όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία και προτάσεις που να προέρχονται από τον ίδιο το φορέα.

Ακολουθεί μια αναλυτική παρουσίαση στρατηγικών αειφορίας και ανάπτυξης του φορέα για την περίοδο 2022-2027. Ουσιαστικά, οι στρατηγικοί στόχοι είναι οι εξής:

- 1. Η επίτευξη αποτελεσματικότερων, αποδοτικότερων και πιο καινοτόμων υπηρεσιών του ΚΕΘΕΑ.**
- 2. η μείωση διαφορετικών μορφών εξαρτητικής συμπεριφοράς και η δημιουργία ενός αποτελεσματικού πλαισίου κοινωνικής ένταξης.**
- 3. η διεθνής παρουσία και Διασύνδεση του φορέα με ευρωπαϊκά και διεθνή δίκτυα**
- 4. Μείωση ενεργειακού αποτυπώματος και εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα**
- 5. Πράσινη Δράση και Περιβαλλοντικά Προγράμματα**
- 6. Εξοικονόμηση πόρων και χρόνου μέσω του ψηφιακού μετασχηματισμού και της χρήσης νέων τεχνολογικών μέσων.**
- 7. Χαμηλό ποσοστό χρηστών και εξαρτημένων ατόμων σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης (EMCDDA,2021)**
- 8. Ανάπτυξη της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στη χώρα μας μέσω των δράσεων του Φορέα (προσλήψεις ανεξαρτημένων, δωρεές από ιδιωτικούς φορείς)**

9. Εφαρμογή στρατηγικής κυκλικής οικονομίας.

8. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΚΕΘΕΑ

Με βασικές αξίες την ποιότητα, τη συνέπεια, την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και την κοινωνική ευθύνη, το ΚΕΘΕΑ έχει καθιερωθεί ως ένας από τους πιο αποτελεσματικούς δημόσιους φορείς. Στο πλαίσιο της αειφορίας έχει λάβει πιστοποιήσεις από το Forest Stewardship Council και τον Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO) 9001 για τη διασφάλιση της ποιότητας σε όλες τις λειτουργίες και τη συμμόρφωση με τα παγκόσμια πρότυπα βιωσιμότητας για την παραγωγή και τη διαχείριση του χαρτιού εκτύπωσης. Η πανδημία Covid-19 προκάλεσε διακυμάνσεις στην οικονομική δραστηριότητα και γενική αβεβαιότητα του οικονομικού κλίματος. Έτσι από το 2021 και έπειτα, παρά το γεγονός ότι οι οικονομικές δραστηριότητες στην χώρα αλλά και παγκοσμίως αυξήθηκαν, μαζί της ήρθαν η έλλειψη πρώτων υλών στην αγορά και η απότομη αύξηση των τιμών τόσο των αγαθών όσο και των υπηρεσιών λόγω του υψηλού κόστους της ενέργειας και των μεταφορών. Ο οργανισμός είναι αναγκασμένος να ακολουθεί τις χρονοβόρες διαδικασίες προμηθειών των φορέων της γενικής κυβέρνησης που ισχύουν για το ΚΕΘΕΑ, γεγονός που δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την αγορά χαρτιού και υπηρεσιών τρίτων. Παρά τις προκλήσεις ο οργανισμός, το 2021 έκλεισε με αύξηση του κύκλου εργασιών κατά περίπου 20% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, το οποίο είχε σημειώσει πτώση 41% από το 2019 λόγω της παρατεταμένης αναστολής λειτουργίας του κράτους για επιδημιολογικούς λόγους. Οι επιδόσεις του δύναται να βελτιωθούν στο μέλλον, εφόσον επιλυθούν τα ζητήματα προμηθειών και ενισχυθεί σταδιακά το προσωπικό μέσω επικείμενων νέων προσλήψεων.

Από το 2009, υπήρξαν σημαντικές ανάγκες στελέχωσης που δεν καλύφθηκαν, γεγονός που είχε σημαντικό αντίκτυπο στη λειτουργία του ΚΕΘΕΑ. Ενώ οι κενές θέσεις καλύπτονται προσωρινά με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, το μόνιμο προσωπικό έχει μειωθεί κατά περισσότερο από 20%. Παράλληλα, ένα σημαντικό μέρος της κύριας πηγής χρηματοδότησης του οργανισμού, η κρατική επιχορήγηση, έχει μειωθεί δραστικά (Έκθεση έργου ΚΕΘΕΑ, 2020). Υπό το πρίσμα της κλιμάκωσης των υφιστάμενων προβλημάτων από την πανδημική κρίση, καθώς και των προληπτικών μέτρων για τη δημόσια υγεία, ο οργανισμός λειτούργησε στην καλύτερη περίπτωση για παρατεταμένες χρονικές περιόδους. Επιπλέον, μια

σημαντική αλλαγή στην ιστορική πορεία του ΚΕΘΕΑ σημειώθηκε το 2019 με τον διορισμό του Διοικητικού Συμβουλίου από το Υπουργείο Υγείας και την παρέμβαση στην αυτοδιοίκηση του οργανισμού.

Η λειτουργία του φορέα υπέστη πλήγμα ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης που επέφερε αυτή η αλλαγή μεταξύ του προσωπικού και της ηγεσίας. Παρά τις δύσκολες συνθήκες, το ΚΕΘΕΑ κατάφερε να διατηρήσει τις υπηρεσίες του λόγω της μεγάλης εμπειρίας του, του υψηλού επιπέδου κατάρτισης και εποπτείας που παρέχεται στο προσωπικό του, καθώς και των πλεονεκτημάτων της χρήσης του ΟΠΣ. Την ίδια περίοδο, πρόσθεσε νέες μονάδες στο δίκτυο υπηρεσιών του στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Οι αναλύσεις SWOT και PESTEL καταδεικνύουν ότι υπάρχουν ευκαιρίες και προκλήσεις για την επόμενη περίοδο. Ο αντίκτυπος της παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης και η επιδείνωση του πληθωρισμού επισκιάζουν την αναμενόμενη οικονομική ανάκαμψη κατά την περίοδο μετά το Covid-19. Οι οικονομικές κρίσεις είναι γνωστό ότι επιδεινώνουν τις κοινωνικές ανισότητες, επιδεινώνουν τη σωματική και ψυχική υγεία και οξύνουν το πρόβλημα των εξαρτήσεων. Από την άποψη αυτή, η αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχει το περιβάλλον, όπως τα νέα χρηματοπιστωτικά μέσα και η ενίσχυση των ισχυρών σημείων του θεσμού, θα βοηθήσει στην πρόληψη της εξάπλωσης των ανισοτήτων και στη μείωση του οικονομικού και κοινωνικού κόστους των εξαρτήσεων.

Ο κίνδυνος έλλειψης συντονισμού των δράσεων μεταξύ του ΚΕΘΕΑ και των αρμόδιων φορέων πρέπει να αντιμετωπιστεί, ελλείψει επικαιροποιημένης εθνικής στρατηγικής, μέσω της συνέργειας, της συνεργασίας και της διαρκούς διαβούλευσης, προκειμένου να επιτευχθούν στόχοι που θα είναι αμοιβαία επωφελείς.

8.1 ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ GPP, EMAS , ISO 14001

Πολλές επιχειρήσεις και οργανισμοί έχουν ενσωματώσει τη διαχείριση και την προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στις στρατηγικές τους , ιδίως εκείνες του ευρωπαϊκού δημόσιου τομέα της υγειονομικής περίθαλψης.

Η ΕΕ έχει εκδώσει πρότυπα βιώσιμης περιβαλλοντικής διαχείρισης τα οποία πρέπει να τηρούν όλοι οι δημόσιοι οργανισμοί υγειονομικής περίθαλψης. Ειδικότερα, τα πρότυπα GPP, EMAS και ISO 14001 μπορούν να βελτιώσουν τις περιβαλλοντικές επιδόσεις, εφόσον εφαρμόζονται. Σύμφωνα με την επισκόπηση των προτύπων αυτών, η ηγεσία, η αφοσίωση και η συμμετοχή της ανώτατης και ανώτερης διοίκησης αποτελούν το θεμέλιο για την εφαρμογή των προτύπων αυτών. Η ανάλυσή μας για την τρέχουσα κατάσταση δείχνει ότι, παρά το γεγονός ότι έχουν στη διάθεσή τους ένα ευρύ φάσμα εργαλείων για τη βελτίωση της βιώσιμης/ αειφόρου περιβαλλοντικής διαχείρισης, πολύ λίγοι δημόσιοι οργανισμοί υγειονομικής περίθαλψης στην Ευρώπη έχουν πράγματι εφαρμόσει αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές στην πράξη. Για τη βελτίωση της βιωσιμότητας των δημόσιων οργανισμών, ιδίως όσον αφορά την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εκδώσει ορισμένες σχετικές κατευθυντήριες γραμμές.

Για παράδειγμα η Ένωση δημοσίευσε τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις (GPP) σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων.

Η στρατηγική προσέγγιση τέθηκε στη διάθεση των δημόσιων οργανισμών το 2008 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να τους βοηθήσει να βρουν αγαθά, υπηρεσίες και απασχόληση που έχουν μικρότερο αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον. Ειδικότερα, τα εθελοντικά πρότυπα GPP δημοσιεύθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2015 και συνιστούν συγκεκριμένα περιβαλλοντικά κριτήρια, ώστε να διευκολύνεται η συμπερίληψή τους στα έγγραφα που χρησιμοποιούνται για τις δημόσιες συμβάσεις. Οι προδιαγραφές είναι πολυάριθμες και η ΕΕ έχει λάβει μέχρι στιγμής υπόψη της πράγματα όπως προμήθειες και υπηρεσίες καθαρισμού, συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας, δομές, αντιγραφή και γραφιστική σχεδίαση.

Επίσης, το EMAS αναπτύχθηκε για οργανισμούς που ήθελαν να αξιολογήσουν, να καταγράψουν, να παρακολουθήσουν και να βελτιώσουν τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις και όχι μόνο τις επιδόσεις που σχετίζονται με τις προμήθειες. Οι δημόσιοι οργανισμοί με ειδικούς κανονισμούς στον τομέα αυτό περιλαμβάνονται πλέον στο EMAS από το 2001. Το 1993 σηματοδότησε το ντεμπούτο του EMAS. Το EMAS χρησιμοποιεί τον κύκλο Plan-Do-Check-Act (PDCA), ο οποίος έχει ως στόχο

να κατευθύνει τον οργανισμό προς τη λεγόμενη συνεχή βελτίωση. **Ωστόσο, πριν από την εφαρμογή του EMAS, ένας δημόσιος οργανισμός υγειονομικής περιθαλψης πρέπει πρώτα να αξιολογήσει τις τρέχουσες περιβαλλοντικές επιδόσεις του.**

8.2 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΕΘΕΑ

Το ΚΕΘΕΑ είναι ένας οργανισμός που εργάζεται για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις εξαρτήσεις και την προώθηση μηνυμάτων πρόληψης. Αυτό γίνεται με την βοήθεια εθελοντών ατόμων και μέσω της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) για τη διατήρηση των πόρων.

Τα τελευταία χρόνια υπήρχε μικρότερος αριθμός εκδηλώσεων από το συνηθισμένο. Ωστόσο, έγιναν πολλές ενημερωτικές δράσεις σε συνεργασία με δημόσιες εθνικές και περιφερειακές αρχές, συλλόγους, οργανισμούς, εκπαιδευτικά και πολιτιστικά ιδρύματα και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. **Αυτές οι δραστηριότητες περιελάμβαναν τη δημιουργία ιστότοπου, σελίδων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καναλιού στο youtube και μηνιαίου ηλεκτρονικού ενημερωτικού δελτίου. Δημιουργήθηκε επίσης μια καμπάνια για την Παγκόσμια Ημέρα κατά των Ναρκωτικών, η οποία διανεμήθηκε σε χώρους εστίασης, ανοιχτές εκδηλώσεις και μέσω ένθετων εφημερίδων. Επιπλέον, το ΚΕΘΕΑ συμμετείχε σε δημόσιες συζητήσεις για τα ναρκωτικά.**

8.3 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΚΕΘΕΑ

Η διαχείριση των υδάτων, η ανεξαρτησία από τα στερεά και υγρά απόβλητα και η ενεργειακή ανεξαρτησία αποτελούν τα θεμέλια της κυκλικής οικονομίας ως εργαλείου για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ένα σύστημα κλειστού κύκλου, όπου τα απόβλητα ελαχιστοποιούνται καθώς επαναχρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία ως εισροή, δημιουργώντας αξία, προτείνεται ως αντικατάσταση του οικονομικά αναποτελεσματικού και αναποτελεσματικού γραμμικού συστήματος της οικονομίας ανοικτού κύκλου. Ιδιαίτερα σημαντικό για την υγεία είναι το περιβάλλον. Μεταξύ των παραμέτρων που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι η κλιματική αλλαγή, ο αστικός σχεδιασμός, η ποιότητα του νερού και του αέρα, ο θόρυβος, η έκθεση σε χημικές ουσίες, η ακτινοβολία και η επαγγελματική έκθεση, οι οποίες είναι μεταξύ των 10 σημαντικότερων παραγόντων κινδύνου για την υγεία που επισημαίνονται από το healthdata.org. Ωστόσο, είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι οι σχετικές επιπτώσεις στην υγεία έχουν σημαντικό οικονομικό κόστος. Πολλές από αυτές τις μεταβλητές

επηρεάζονται από τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία. Δεν έχει γίνει επαρκής έρευνα σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία. Οι επιπτώσεις στη δημόσια υγεία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάπτυξη πολιτικών για την υποστήριξη της κυκλικής οικονομίας και θα πρέπει να επικεντρώνονται στις μεθόδους που προστατεύουν περισσότερο την υγεία. Η υιοθέτηση και εφαρμογή διεθνών προτύπων αποτελεί επί του παρόντος ύψιστη προτεραιότητα. «Η κυκλική οικονομία δύναται να αποτελέσει αναπτυξιακό εργαλείο συμβολής στην αύξηση της παραγωγικότητας, στη βελτιστοποίηση της χρήσης φυσικών και ανθρώπινων πόρων και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των πόρων», (Δρ. Παναγιώτης Βούρος και Κωνσταντίνος Η. Ευαγγελινός, Οικονομικό Ταχυδρόμο, 2022)

9. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΕΘΕΑ

Η ανάλυση του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργεί ο οργανισμός είναι απαραίτητη για τη διαμόρφωση της αειφόρου στρατηγικής του ΚΕΘΕΑ. Το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον του οργανισμού μπορεί να γίνει καλύτερα κατανοητό με αυτόν τον τρόπο και να εξαχθούν σημαντικά και ωφέλιμα συμπεράσματα. για τη διαχείριση των υπηρεσιών του οργανισμού, καθώς και για τις αποφάσεις και τις επιλογές που αφορούν τον στρατηγικό σχεδιασμό του.

9.1 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- a) Αξιοποίηση κονδυλίων ΕΣΠΑ 2021-2027, Ταμείο Ανάκαμψης, δωρεές, χορηγίες και εθελοντισμός.
- b) Βέλτιστη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και επικοινωνίας ως των πλέον χρήσιμων εργαλείων για στοχευμένες δράσεις.
- c) Ανάπτυξη της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στη χώρα μας μέσω των δράσεων του Φορέα (προσλήψεις ανεξαρτημένων, δωρεές από ιδιωτικούς φορείς).
- d) Ενεργοποίηση του Μνημονίου Συνεργασίας με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη που θεσπίστηκε πρόσφατα
- e) Ύπαρξη ισχυρού δικτύου συνεργασιών με διεθνείς, ευρωπαϊκούς και κρατικούς οργανισμούς (Π.Ο.Υ, Συνήγορος του Πολίτη, κλπ.)

9.2 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

- a) Παρωχημένο, ευμετάβλητο νομοθετικό πλαίσιο: Το νομοθετικό πλαίσιο στον τομέα των εξαρτήσεων είναι ατελές με σημαντικές ελλείψεις και συνεχείς αλλαγές. Συγκεκριμένα, είναι απαραίτητη η επικαιροποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα ναρκωτικά.
- b) Δυσμενές μακροοικονομικό περιβάλλον: Τόσο η κρίση της πανδημίας όσο και ο πόλεμος στην Ουκρανία επηρεάζουν σημαντικά την πορεία της οικονομίας με επιδράσεις στις υπηρεσίες κοινωνικών παροχών.
- c) Ασταθές πολιτικό περιβάλλον: οι κυβερνητικές αλλαγές δύνανται να επηρεάσουν τη λειτουργία του οργανισμού λόγω της πολιτικής εξάρτησης του διοικητικού συμβουλίου.
- d) Εμφάνιση νέων κατηγοριών εξαρτημένων (ηλικιωμένοι, πολυτοξικομανείς) και νέων ναρκωτικών ουσιών
- e) Η έλλειψη εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού οδηγεί σε αδιέξοδες και κοστοβόρες αλληλοεπικαλύψεις μεταξύ των διαφορετικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των εξαρτήσεων.
- f) Αυξημένο κόστος λειτουργίας εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης
- g) Αύξηση εξαρτημένων εξαιτίας της πανδημίας του COVID-19
- h) Κοινωνικός στιγματισμός με αποτέλεσμα να υπάρχουν δυσκολίες στην επαγγελματική επανένταξη.
- i) Μείωση Περιβαλλοντικού Αποτυπώματος.
- j) Αδράνεια στην εφαρμογή αιεφόρων στρατηγικών με στόχο την βιώσιμη
- k) Έλλειψη γνώσεων για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και γενικά την αειφορία.

10.ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑΣ 2030

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας , πολλοί από τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ επηρεάζονται από την επιβλαβή χρήση των εξαρτήσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την υγεία της μητέρας και του παιδιού, τις μολυσματικές ασθένειες, τις μη μεταδοτικές ασθένειες, την ψυχική υγεία, τα ατυχήματα και τις δηλητηριάσεις. Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, οι τοξικοί εθισμοί αποτελούν τη βασική αιτία για περισσότερες από 60 ασθένειες και άλλες απειλητικές για την υγεία καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των τραυματισμών που υφίστανται σε ατυχήματα μεθυσμένων οδηγών, των ψυχικών διαταραχών και των διαταραχών συμπεριφοράς, των διαφόρων τύπων καρκίνου, των καρδιαγγειακών παθήσεων, των πνευμονικών παθήσεων και άλλων σοβαρών ασθενειών. Η εξάρτηση από τα ναρκωτικά είναι ο τρίτος υψηλότερος παράγοντας κινδύνου για πρόωρο θάνατο και αναπηρία στον κόσμο και έχει σημαντικό αντίκτυπο στο ποσοστό νοσηρότητας του παγκόσμιου πληθυσμού. Με ποσοστό κατανάλωσης που είναι σχεδόν διπλάσιο από τον παγκόσμιο μέσο όρο, η Ευρώπη κατέχει την πρώτη θέση παγκοσμίως στην κατανάλωση αλκοόλ.

Συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού στα ευρωπαϊκά έθνη φαίνεται να επηρεάζονται αρνητικότερα από την κατάχρηση από ό,τι άλλες. Έχουν παρατηρηθεί διάφοροι τύποι ανισοτήτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βασίζονται στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο, το φύλο, την εθνικότητα και τον τόπο διαμονής.

Η πολιτική της Ένωσης για τα ναρκωτικά για τα έτη 2021-2025 περιγράφεται στη στρατηγική της Ένωσης για τα ναρκωτικά 2021-2025, η οποία προσδιορίζει επίσης τις προτεραιότητές της.

Στόχος της στρατηγικής είναι να διασφαλίσει και να ενισχύσει τόσο την κοινωνική όσο και την ατομική ευημερία, να διαφυλάξει και να προάγει τη δημόσια υγεία, να προσφέρει στο ευρύ κοινό υψηλό επίπεδο ασφάλειας και ευημερίας και να αυξήσει την υγειονομική ασφάλεια και παιδεία. Για την αντιμετώπιση της επιδημίας των ναρκωτικών σε εθνικό, ενωσιακό και παγκόσμιο επίπεδο, η στρατηγική υιοθετεί μια τεκμηριωμένη, ολοκληρωμένη, ισορροπημένη και πολυτομεακή προσέγγιση. Ενσωματώνεται επίσης μια συνιστώσα ισότητας των φύλων και της υγείας. Τέλος, βασίζεται στα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης και διέπεται από το ανθρώπινο δικαίωμα στην υγεία, το

οποίο θα έπρεπε να ισχύει για όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από το φύλο ή την ηλικία τους, για παράδειγμα. Όλες οι γυναίκες, οι άνδρες και τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αντιμετωπίζουν θέματα εξαρτήσεων έχουν δικαίωμα στην καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία, συμπεριλαμβανομένης της απουσίας βίας.

Επειδή το φαινόμενο των ναρκωτικών είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, οι εσωτερικές και εξωτερικές πτυχές της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ναρκωτικά διαπλέκονται όλο και περισσότερο. Ως εκ τούτου, για την υλοποίηση της προσέγγισης και των στόχων της στρατηγικής απαιτείται διεθνής συνεργασία. Αυτή θα πρέπει να αντιπροσωπεύει την ολοκληρωμένη, πολυτομεακή, δίκαιη και τεκμηριωμένη στρατηγική που έχει επιλέξει η Ένωση. Βοηθά επίσης τη χώρα να εκπληρώσει ταχύτερα τις διεθνείς υποχρεώσεις της. Οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 θα πρέπει να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η παγκόσμια πολιτική για τα ναρκωτικά. Για τις εξωτερικές σχέσεις της Ένωσης στον πόλεμο κατά των ναρκωτικών, οι αρχές της συνυπευθυνότητας, της πολυμέρειας, της προώθησης μιας προσέγγισης προσανατολισμένης στην ανάπτυξη, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των διεθνών συμβάσεων για τον έλεγχο των ναρκωτικών χρησιμεύουν ως ακρογωνιαίος λίθος. Η ταχεία εφαρμογή της Ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη θα πρέπει επίσης να τύχει ισχυρής υποστήριξης. Η διεθνής πολιτική για τα ναρκωτικά θα πρέπει να καθοδηγείται από τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την πολιτική για τα ναρκωτικά, καθώς και από την κοινή πεποίθηση του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών ότι η αποτελεσματική συνεργασία θα υποστηρίξει την εφαρμογή της διεθνούς πολιτικής για τον έλεγχο των ναρκωτικών. Καθώς οι ομάδες αυτές λειτουργούν ως καταλύτης για την ανάλυση και την επίλυση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, η Ευρωπαϊκή Ένωση εκτιμά τη συνεχή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και της επιστημονικής κοινότητας. Είναι ζωτικής σημασίας να αντιμετωπιστεί η παράνομη καλλιέργεια ναρκωτικών σε τρίτες χώρες που ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στην ΕΕ, με ανανεωμένη και ισχυρή δέσμευση για εναλλακτικά αναπτυξιακά μέτρα και αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών που κρύβονται πίσω από τις οικονομίες παράνομων ναρκωτικών μέσω μιας ολοκληρωμένης

προσέγγισης που συνδυάζει την αγροτική ανάπτυξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και τις προσπάθειες κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Η κάνναβη θα πρέπει να αποτελέσει στόχο, καθώς και οι οπιούχες παπαρούνες που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή ηρωίνης και τα φυτά κοκαΐνης που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή της . Οι αρχές και οι απαιτήσεις της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ θα πρέπει να ακολουθούνται από αυτές τις προσπάθειες αναπτυξιακής συνεργασίας.

11.ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑΣ 2030

Η Εθνική Στρατηγική για τα Ναρκωτικά 2021- 2028 που έχει διαμορφωθεί από την Κύπρο, βασίζεται και συμμορφώνεται πλήρως με τις Διεθνείς Συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών του 1961 “Ενιαία Σύμβαση για τα Ναρκωτικά”, τη Σύμβαση του 1971 για τις Ψυχοτρόπες Ουσίες και τη Σύμβαση του 1988 κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών. **Η στρατηγική, βοηθά στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, ιδίως του Στόχου 3, ο οποίος αποσκοπεί στην εξασφάλιση μιας υγιούς ζωής και στην προώθηση της ευημερίας για όλους τους ανθρώπους, ανεξαρτήτως ηλικίας. Ταυτόχρονα, άλλοι στόχοι της ΣΒΑ, όπως η εξάλειψη της φτώχειας, η μείωση των ανισοτήτων, η προώθηση της ειρήνης και της δικαιοσύνης και η ενίσχυση των θεσμών, παραπέμπουν στα θέματα που εξετάζει η στρατηγική. Η Στρατηγική της Ένωσης για τα Ναρκωτικά 2013-2020, η οποία αναπτύχθηκε με το συντονισμό της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε και ειδικότερα της Κύπρου κατά των Ναρκωτικών, καθώς και των θεμελιωδών αρχών της Ένωσης, ιδίως του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υλοποιείται και εξελίσσεται και από την Εθνική Στρατηγική για την αντιμετώπιση της εξάρτησης από τα Ναρκωτικά. Τα Διεθνή Πρότυπα για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα Ποιότητας για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Πληροφοριών και Τεκμηρίωσης για τα Ναρκωτικά , καθώς και διεθνή εγχειρίδια βέλτιστων πρακτικών που σχετίζονται με το θέμα, χρησιμεύουν ως βάση για τον καθορισμό των δράσεων για την αντιμετώπιση της παθολογικής ενασχόλησης με τα**

τυχερά παιχνίδια/διαταραγμένα τυχερά παιχνίδια, τόσο σε απευθείας σύνδεση όσο και εκτός σύνδεσης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην περιβαλλοντική διαχείριση περιλαμβάνεται ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την ανθρώπινη χρήση του εδάφους, του αέρα, των φυτών και του νερού. Ο σχεδιασμός, η οργάνωση, η διαχείριση και η παρακολούθηση είναι μερικά από τα συστατικά της. Προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος, η περιβαλλοντική διαχείριση πρέπει να εξοικονομεί φυσικούς πόρους και να διασφαλίζει το περιβάλλον. Η ανάπτυξη για την ανάπτυξη αποδυναμώνει το περιβάλλον.

Η υγεία του πληθυσμού θα επηρεαστεί από την κλιματική αλλαγή και τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης πρέπει να εξετάσουν σοβαρά τις επιπτώσεις. Η οικοθεραπεία μπορεί να μετριάσει αυτές τις επιπτώσεις τόσο στη φύση όσο και στην ψυχική υγεία των ανθρώπων. Επιπλέον, επειδή η οικοθεραπεία εξαρτάται από την επαφή με τη φύση, μειώνει την αποξένωση από αυτήν που επιφέρει η κλιματική αλλαγή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανδρεοπούλου Ζ.Σ., ‘Νέες τεχνολογίες, περιβαλλοντική αειφορία και βιώσιμη ανάπτυξη’, Φυσικοί πόροι, περιβάλλον και ανάπτυξη, Εκδόσεις Τζιόλα, 2008
2. Ατζέντα 2030-Περιφερειακό κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ <http://Hνωμένα Έθνη, www.unric.org/el/17-στόχοι-βιώσιμη-ανάπτυξης>
3. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΚΕΘΕΑ 2020, Αθήνα, 2021, https://www.kethea.gr/wp-content/uploads/2021/07/%CE%91POL_SITE.pdf
4. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΚΕΘΕΑ 2018, Αθήνα, 2017, https://www.kethea.gr/wp-content/uploads/2019/07/APOL-2018_LF3L.pdf
5. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΚΕΘΕΑ 2015, Αθήνα, 2016, https://www.kethea.gr/wp-content/uploads/2021/11/KETHEA_APOL_2015_FL.pdf
6. Βατάλης, Κ., «Αειφορική διαχείριση – Περιβαλλοντικές επιπτώσεις έργων», εκδόσεις Αλέξανδρος ΙΚΕ, 2015
7. Δρ. Βούρος Παναγιώτης και Ευαγγελινός Κωνσταντίνος Η., «Οικονομικό Ταχυδρόμο», Η κυκλική οικονομία «εργαλείο» για τη διάσωση του κλίματος 2022
8. Γενική Γραμματεία Δημόσιας Υγείας (Υπουργείο Υγείας), Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία 2021-2025, Αθήνα, 2021
9. Δινούση Γ., Νοταρά Β., Σακελλάρη Ε., Κάνναβη Κ. (2022), Ατμοσφαιρική ρύπανση και καρδιαγγειακά νοσήματα. Περιβαλλοντική Επικοινωνία και Προαγωγή Υγείας, (Επιμ.: Κάνναβη Κ. & Παπάνης Ε.). Εκδόσεις Σιδέρη. ISBN e-book (epub): 978-960-08-0924-4, σελ: 343-362
10. Δημαδάμα, Ζ. (2008), «Οικονομία – Ανάπτυξη – Περιβάλλον: Θεωρητικές προσεγγίσεις και πολιτικές της αειφόρου ανάπτυξης» (εκδ. Παπαζήσης).
11. Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, ECPPA, 2002 “Η Ελληνική Στρατηγική προς την Αειφόρο Ανάπτυξη”. Αθήνα.
12. Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης ΑΔΜΗΕ, Αθήνα, 2020

13. Envirohelp for business – Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Περιβαλλοντικοί Δείκτες, www2.env.aegean.gr/eda/Envirohelp/greece/bestpractices/Envindicators.html
14. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2002) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – “Προς μια παγκόσμια σύμπραξη για αειφόρο ανάπτυξη”. Βρυξέλλες.
15. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2004) “Έγγραφο Εργασίας της Επιτροπής για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών μελημάτων σε άλλους τομείς πολιτικής – απολογισμός της διαδικασίας του Cardiff”. Βρυξέλλες.
16. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2005) “Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την επανεξέταση της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη”. Βρυξέλλες.
17. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2009) “Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο-Επισκόπηση της περιβαλλοντικής πολιτικής 2008”. Βρυξέλλες.
18. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, Ευρωπαϊκή Έκθεση για τα Ναρκωτικά, Τάσεις και Εξελίξεις, Λουξεμβούργο, 2021
19. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας Ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά, Σημαντικά Ζητήματα, Λουξεμβούργο, 2020
20. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, Ετήσια έκθεση για τα ναρκωτικά 2017, Λουξεμβούργο
21. Καλοκαιρινού-Αναγνωστοπούλου, Αθηνά (Επιμέλεια), Εφαρμογές καλών πρακτικών ομάδας πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας : ρόλοι, δραστηριότητες, δεξιότητες μελών ομάδας πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας - Πρώτη έκδοση. - Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 2015
22. Καρακώστας Ιωάννης Κ, Περιβάλλον και δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη. Αθήνα, 2011
23. Κέφης, Ν. Βασίλης, Διοίκηση Ολικής ποιότητας. 2η έκδοση., Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2014

24. Κούνα Α., Μπαρμπούτη-Μπαλωτή Π., Κάνναβη Κ. (2022), Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία, ασφάλεια και παραγωγικότητα των εργαζομένων. Περιβαλλοντική Επικοινωνία και Προαγωγή Υγείας, (Επιμ.: Κάνναβη Κ. & Παπάνης Ε.). Εκδόσεις Σιδέρη. ISBNe-book (erub): 978-960-08-0924-4, σελ: 307-324
25. Κ. Τσαμπούκου-Κάνναβη, Περιβάλλον και Κοινωνία, Έκδοση: 2η/2004, Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 12581
26. Παπαϊωάννου Μ. και Μαυροειδής Η. (2005) “Βιώσιμη ανάπτυξη. Διεθνείς και Ευρωπαϊκές εξελίξεις και Προοπτικές”. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων . Τμήμα Διεθνών Δραστηριοτήτων και Θεμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αθήνα
27. Πασσάς, Π., Η βιώσιμη ανάπτυξη στον ΟΗΕ, την ΕΕ και την Ελλάδα. Η εναρμόνιση της αρχής της βιωσιμότητας ανάμεσα στους δύο διεθνείς οργανισμούς και τη χώρα μας, ΕΚΔΔ, ΕΣΔΔ, Αθήνα, 1999
28. Παραδοτέο ΠΕ 3:Εξωτερική Αξιολόγηση της Πράξης με τίτλο: «Προγράμματα στην Κοινότητα και στο Δρόμο (Πρόληψης και Έγκαιρης Παρέμβασης) για τη μείωση της ζήτησης και της προσφοράς εξαρτησιογόνων ουσιών»,ΕΣΠΑ2007-2013, Αθήνα, Απρίλιος 2015
29. Παραδοτέο Π3:Εξωτερική Αξιολόγηση της Πράξης με τίτλο: «Καμπάνια ενημέρωσης για τις εξαρτήσεις», ΕΣΠΑ 2007-2013,Αθήνα, Σεπτέμβριος 2015.
30. Ρόμπολας Π, & Μπρέντα Γ. Διαχείριση φυσικών καταστροφών και ο ρόλος του νοσηλευτή. Ελληνικό Περιοδικό Νοσηλευτικής Επιστήμης 11(4): 6-16, 2018
31. Σακκάς, Ν. «Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης - ISO 14001 & EMAS» www.teicrete.gr
32. Σεπετής, Α, Περιβαλλοντική και αιεφόρος διαχείριση στη δημόσια υγεία, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2009
32. Κάνναβη Κ. ,Περιβάλλον και Κοινωνία: Μία σχέση σε αδιάκοπη εξέλιξη, εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 2004.
33. Σκορδίλης, Α. (2004), «Συστήματα και εργαλεία Περιβαλλοντικής Διαχείρισης», (εκδ. Μπαρμπουνάκη).

34. Σκούρτος, Μ. & Σοφούλης, Κ. (2004). Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα, Τυπωθήτω. Αθήνα, 2004
35. Σουρτζή Π, & Σταθόπουλος Θ. Προαγωγή Υγείας: Θεωρητικές Προσεγγίσεις. Νοσηλεία και Έρευνα 2008; 20: 41-48, Αθήνα , 2008
36. Σταυριανόπουλος Θ, Γκεβρέκη Ε, Γκουρβέλου, Ο. Ο ρόλος της νοσηλευτικής επιστήμης στη παγκόσμια κλιματική αλλαγή. Το Βήμα του Ασκληπιού ,9(4): 460, 2020
37. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, “Επανεξέταση της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη-Ανανεωμένη στρατηγική”. Βρυξέλλες ,2006
38. Σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και την Υπεύθυνη Επιχειρηματικότητα,. www.opengov.gr ,2017
39. Τούντας Γ. Κοινωνία και Υγεία. Εκδόσεις Οδυσσέας/ Νέα Υγεία, Αθήνα, 2001.
40. Tietenberg, Τ., Οικονομική του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, Gutenberg, Αθήνα, 1997
41. Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη (2007) “Επιχειρησιακών Πρόγραμμα Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013”
42. Υπουργείο Υγείας, Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Ναρκωτικά 2008 - 2012 ,Αθήνα, 2008

Νομοθετικά κείμενα

1. Νόμος 4638/18 Νοεμβρίου 2019
2. Νόμος 4139/20 Μαρτίου 2013
3. Π.Δ. υπ.αριθμ.148/ 10 Αυγούστου 2007

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Agnieszka Alinska, Beata Zofia Filipiak 2 and Aneta Kosztowniak 3 The Importance of the Public Sector in Sustainable Development in Poland, https://www.researchgate.net/publication/327661758_The_Importance_of_the_Public_Sector_in_Sustainable_Development_in_Poland
2. American Nurses Association (ANA), Global Climate Change, 2008, <http://www.nursingworld.org/>.
3. Andrea Chiarini and Emidia Vagnoni, Environmental sustainability in European public healthcare. Could it just be a matter of leadership?, Department of Economics and Management, University of Ferrara, Ferrara, Italy, Received 31 October 2015, Revised 31 October 2015, Accepted 9 November 2015, www.emeraldinsight.com/1751-1879.htm
4. Andrea Chiarini, Alex Opoku, Emidia Vagnoni, Public healthcare practices and criteria for a sustainable procurement: A comparative study between UK and Italy, *Journal of Cleaner Production* (2017), doi: 10.1016/j.jclepro.2017.06.027
5. Antonis Skouloudis, Konstantinos Evangelinos, Ioannis Nikolaou & Walter Leal Filho An overview of corporate social responsibility in Greece: perceptions, developments and barriers to overcome, *Business Ethics: A European Review* 20 (2):205-226, 2011
6. Brown VA, Grootjans J, Ritchie J, Townsend M, Verrinder G. Sustainability and Health: Supporting Global Ecological Integrity in Public Health. 1rd Ed. Earthscan, London, 2005.
7. Bolla V., Lock G., Popova M. (2011) "Is the EU on a Sustainable Development Path? Highlights of the 2011 Monitoring Report of the EU Sustainable Development Strategy". Eurostat.
8. Brundtland Report. (1987), Our Common Future, Report of the World
9. Commission on Environment and Development, United Nations.
10. Council of the European Union, General Secretariat, EU DRUGS ACTION PLAN 2021-2025

11. Daniel L. Maughan, Alisha Patel, Tahmina Parveen, Isobel Braithwaite , Jonathan Cook, Rob Lillywhite and Matthew Cooke. Primary Health Care Research & Development; 17: 114–121, doi:10.1017/S1463423615000328 Long-Term Sustainability of Evidence-Based Practices in Community Mental Health Agencies, 2016
12. Daly, H. E. (1992). Steady-state economics: Concepts, questions, policies. *Gaia*, 6, 333–338.
13. Development in Poland Received: 28 June 2018; Accepted: 3 September 2018; Published: 14 September 2018
14. Evangelinos Konstantinos I ,Halkos George, Implementation of Environmental Management System Standards: Important Factors in Corporate Decision Making, *Journal of Environmental Assessment Policy and Management* 04(03) University of Thessaly, November 2011
15. Faucheux S., Nicolai I. (1998.) “Environmental technological change and governance in sustainable development policy”. *Ecological Economics* 27:243–256
16. Faucheux, S., Nicolai, I. and O'Connor, M., 1997. Economic Globalisation, Competitiveness, and Environment. In: OECD (ed.), *Globalisation and Environment*. OECD, Paris
17. Gary R. Bond, Robert E. Drake, Gregory J. McHugo, Alison E. Peterson, Amanda M. Jones & Jessica Williams, *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, ISSN 0894-587X, Adm Policy Ment Health, November 2012
18. Gary R. Bond • Robert E. Drake , Gregory J. McHugo, Alison E. Peterson, Amanda M. Jones Jessica Williams, Original article ”Long-Term Sustainability of Evidence-Based Practices, in Community Mental Health Agencies”, Springer Science Business Media New York 2012
19. Goodman B. The need for a 'sustainability curriculum' in nurse education. 2011; 31(8): 733-737. doi:10.1016/j.nedt.2010.12.010

20. Health Promotion International, Wellbeing as a policy framework for health promotion and sustainable development Volume 36, Issue Supplement_1, December 2021, Pages i64–i69, <https://doi.org/10.1093/heapro/daab066>, Published: December 2021
21. International Council of Nurses. Position, Statement: Nurse, Climate Change and Health, 2008, <http://www.icn.ch/publications/positionstatements/>
22. International Union for Health Promotion and Education. 2008. Achieving health promoting schools: Guidelines for promoting health in schools, 2008, http://www.chdf.org.au/i-cms_file?page=3/GuidelinesProtocolsHPS.pdf,
23. Ioannis E. Nikolaou & Konstantinos I. Evangelinos, 2010. "Classifying current social responsibility accounting methods for assisting a dialogue between business and society," *Social Responsibility Journal*, Emerald Group Publishing, vol. 6(4), pages 562-580, October, 2010
24. Ioannis E. Nikolaou & Konstantinos I. Evangelinos, The opportunities and challenges for a general definition of corporate sustainability. February 2008; *International Journal of Green Economics* 2(4):392-410.
25. Jane A., The United Nations Framework Convention on Climate change the Kyoto Protocol, and the Paris Agreement: A summary., January 2020
26. Jawad Karamat 1,* , Tong Shurong 1., Naveed Ahmad 1, Sana Afridi , Shahbaz Khan and Nidha Khan, Developing Sustainable Healthcare Systems in Developing Countries: Examining the Role of Barriers, Enablers and Drivers on Knowledge Management Adoption, February 2019
27. Joanne Csete, Adeeba Kamarulzaman, Michel Kazatchkine, Frederick Altice, Marek Balicki,
28. Joan Manuel F. Mendoza a,b,, Alejandro Gallego-Schmid c, Anne P.M. Velenturf d, Paul D. Jensen e, Dorleta Ibarra, "Circular economy business models and technology management strategies in the wind industry: Sustainability potential, industrial challenges and opportunities", *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 163 (2022) 112523

29. Karamperis M., Sardi C., Skanavis C. (2022). COVID-19 impact on the SDGs and the role of Environmental Communication, In Skanavis C. & Papanis E., Eds., Environmental Education and Health Promotion. Sideris Publication., ISBN e-book (epub): 978-960-08-0924-4, pp: 13-40
30. Kagawa F, Selby D. Education and Climate Change. Living and Learning in Interesting Times.
31. Linda Francis, David Dunt, Dominique A Cadilhac ,How is the sustainability of chronic disease health programmes empirically measured in hospital and related healthcare services?—a scoping review, March 2016
32. Lingos A., Mylonas F., Skanavis C. (2022). Ecotherapy against climate change. In Skanavis C. & Papanis E., Eds., Environmental Education and Health Promotion. Sideris Publication. ISBN e-book (epub): 978-960-08-0924-4, pp: 115-128
33. Manika, D., Gregory-Smith, D., Wells, V.K. orcid.org/0000-0003-1253-7297 et al. (2 more authors) (2017) Linking Environmental Sustainability and Healthcare: The Effects of an Energy Saving Intervention in Two Hospitals. International Journal of Business Science and Applied Management, 11 (1). pp. 32-55.
34. M. Claire Greene, PhD, MPH Terry T. K. Huang, PhD, MPH, MBA, Ali Giusto, PhD, Kathryn L. Lovero, PhD, Melissa A. Stockton, PhD, Rachel C. Shelton, ScD, MPH, Palmira dos Santos, PhD, Francisco Saúte, MD, PhD, Milton L. Wainberg, MD, Leveraging Systems Science to Promote the Implementation and Sustainability of Mental Health and Psychosocial Interventions in Low- and Middle-Income Countries, HHS Public Access, Author manuscript, Harv Rev Psychiatry. ,Published in final edited form as: Harv Rev Psychiatry. 2021 ; 29(4): 262–277, June, 2022
35. Magnus Bergmark, Ulrika Bejerholm & Urban Markström, Implementation of evidence-based interventions: analyzing critical components for sustainability in community mental health services , 2019, <https://doi.org/10.1080/15332985.2018.1511500>

36. Marialuisa Saviano , Clara Bassano , Paolo Piciocchi , Primiano Di Nauta and Mattia Lettieri, Monitoring Viability and Sustainability in Healthcare Organizations, Primary-care-based social prescribing for mental health: an analysis of financial and environmental sustainability, October 2018
37. Melinda K. Rostal, Kevin J. Olival, Elizabeth H. Loh, William B. Karesh ,Wildlife: The Need to Better Understand the Linkages. One Health: The Human-Animal-Environment Interfaces in Emerging Infectious Diseases, pp 101-125, 2012
38. Natacha Klein, Tomás B. Ramos 1,* and Pauline Deutz ,Circular Economy Practices and Strategies in Public Sector Organizations: An Integrative Review, May 2020
39. Pinto RR, Puppim de Oliveira JA. (2008), Implementation challenges in protecting the global environmental commons: the case of climate change policies in Brazil, *Public Administration and Development* 28(5): 340–350.
40. Rees, *Environment and Planning A: Economy and Space*, Volume 27, Issue, Apr 1995 Pages515-672
41. Richard Horton, Thomas Kerr, Alejandro Madrazo Lajous, Stephen Lewis, Natasha Martin, Daniel Mejía, David Mathiesson, Isidore Obot, Adeolu Ogunrombi, Susan Sherman, Jack Stone, Nandini Vallath, Peter Vickerman, Tomáš Záborský, and Chris Beyrer, “Public Health and International Drug Policy”, Report of the Johns Hopkins – Lancet Commission on Drug Policy and Health, Published in final edited form as *Lancet*,387(10026): 1427–1480, April 2017.
42. Robert and Janet Denhardt (2009), *Public Administration: An Action Orientation*. 6th Ed.,
43. Skanavis C., Sardi C., and Zapanti G.-T. (2022). Environmental Communication and Health Promotion”, *Handbook of Sustainability Science in the Future*, Leal Filho, W. (Ed), in press
44. Skanavis C. Sardi C., Koukoulis T., Zapanti G.-T., (2022). Specialized health protocol training program for COVID-19 at University of West Attica. In Skanavis C. &Papanis E., Eds., *Environmental Education and Health Promotion*. Sideris

Publication. ISBN e-book (epub): 978-960 -08-0924-4, pp: 89-114 Thomson Wadsworth, Belmont CA

45. Seke et al., Kristina Seke1, Natasa Petrovic, Veljko Jeremic, Jovanka Vukmirovic, Biljana Kilibarda and Milan Martic, “Sustainable development and public health:rating European countries”,BMC Public Health, 13:77, 2013, <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/13/77>

46. Silesian university of technology publishing house, scientific papers of Silesian university of technology organization and management series no. 141, future challenges towards sustainable healthcare, 2019, <http://dx.doi.org/10.29119/1641-3466.2019.141.23>
<https://www.polsl.pl/wydzialy/roz/stromy/zeszytynaukowe.aspx>

47. Tham C. Hoang, Marsha C. Black, Sandra L. Knuteson, Aaron P. Roberts, Environmental Pollution, Management, and Sustainable Development: Strategies for Vietnam and Other Developing Countries, February 2019.

48. Upton, S. H. Sustainable Development nine years after Rio, OECD, Paris,2001

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. <https://www.moh.gov.gr>
2. [https://www.kethea.gr/kethea/einai-kethea/\(2022,06\)](https://www.kethea.gr/kethea/einai-kethea/(2022,06))
3. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52001DC0264&from=ES>
4. <https://csrindex.gr/i-stratigiki-gia-tin-aeiforo-anaptyksi/>
5. <https://www.ekt.gr/el/magazines/features/23377>
6. <https://www.capital.gr/forbes/3651023/etairiki-koinoniki-euthuni-kai-aeiforos-anaptuxi>
7. <https://audioguide.gr/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE>

8. <http://www.oecd.org>
9. <http://www.unep.org>
10. <http://www.wri.org>
11. <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/128066.htm>
12. <http://www.iclei.org/europe/echarter.htm>
13. <http://www.iisd.ca>, www.iisd.org
14. <http://www.unchs.org>
15. <http://minenv.gr/4/g400.html>
16. <http://www.un.org/esa/sustdev/>
17. <https://www.ot.gr/2022/03/28/ot-forum/ot-forum-i-kykliki-oikonomia-ergaleio-gia-ti-diasosi-tou-klimatos/>
18. <https://egyankosh.ac.in/bitstream/123456789/39207/1/Unit-2.pdf>, UNIT 2 PUBLIC ADMINISTRATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT - %CE%B1%CE%B5%CE%B9%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%82/
19. EU Commission (Nov. 2008), "Innovative Business Models with Environmental Benefits "Eurostat – European statistics/ European Commission https://ec.europa.eu/info/departments/eurostateuropean-statistics_en
20. Global Reporting Initiative (GRI)<https://www.globalreporting.org/standards/> Europa, Summary of EU legislation <http://europa.eu/>
21. World Health Organization. 2016. WHO, launches country profiles to help action on health and climate change. <http://www.who.int/globalchange/mediacentre/news/countryprofiles/en>,
22. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_01_710

23. <https://www.ot.gr/2022/03/28/ot-forum/ot-forum-i-kyklicki-oikonomia-ergaleio-gia-ti-diasosi-tou-klimatos/>